

แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

ของ

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

สำหรับชั้นประถมปีที่ ๒

จัดพิมพ์เป็นบรรณาธิการในงานพระราชทานเพลิงศพ

372.4

ธ359บค

ฉ.2

จัด เทพหัสดิน ณ อยุธยา

พิมพ์ เมรุวัดธาตุทอง

๑๘ มกราคม ๒๕๑๔

เลขหมู่

372.4

ปี 359 บด

ฉ. 2

เลขทะเบียน

010452

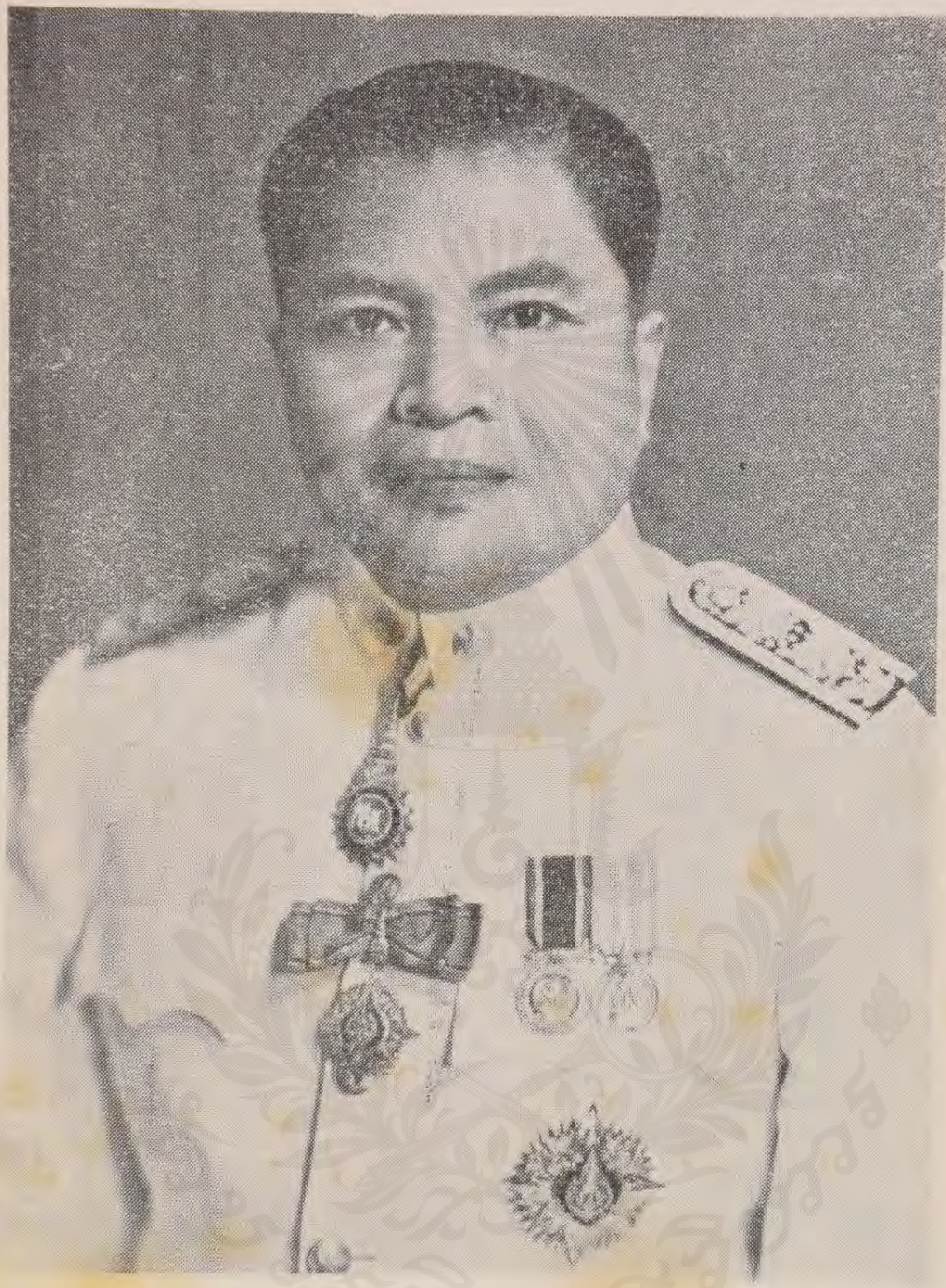

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ส่งกระเช้าดอกไม้ไป
พระราชทาน นายกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา
ขณะป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพวงมาลา
ตั้งหน้าศพ นายครรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นายกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๔๕

มตะ พ.ศ. ๒๕๑๐

923.3

04

0.2

ประวัติ

นายกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็นบุตรคนที่สาม
ของ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี และ ท่านผู้หญิง ถวิล
ธรรมศักดิ์มนตรี (สกุลเดิม สาลักษณ) เกิดเมื่อวันศุกร์
ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕ มีพี่น้อง ๘ คน

นายกำธร เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ถึงแก่กรรม)
นางสาวไฉไล เทพหัสดิน ณ อยุธยา
นางเสนาะจิตร สุวรรณโพธิ์ศรี
นางสาวสุธรรมมา เทพหัสดิน ณ อยุธยา
นางปรียา ฉิมโฉม
นางธารี ยุกตเสวีวิวัฒน์
นางเรวดี ทับทิมทอง
นางสาวปัทมา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ถึงแก่กรรม)
นางศรียา มาลากุล ณ อยุธยา
น.ท. ชาลี เทพหัสดิน ณ อยุธยา ร.น.
นางกัณหา โชติกเสถียร
นางยาหยี สาวนายน

นายบรรลือ เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นายไกรวัลย์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นางมธุรส พุทธรักษ์

นางอุษา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นายณฤนาท เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ถึงแก่กรรม)

นายกังวาล เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นายกังสตาล เทพหัสดิน ณ อยุธยา

เมื่อเยาว์วัย นายครรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้
 รับการศึกษาในโรงเรียนราชินี ซึ่งมี ม.จ. หญิงพิจิตรจิราภา
 ทรงเป็นอาจารย์ใหญ่ในเวลานั้น ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘
 ได้ย้ายไปศึกษาในโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ เป็นเวลา
 ๓ ปี เมื่ออายุ ๑๒ ปี ท่านบิดาได้นำขึ้นถวายตัวเป็น
 มหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและได้
 เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งต่อมาได้
 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย สอบไล่ได้ชั้น
 มัธยมบริบูรณ์แล้ว ท่านบิดาจึงได้ส่งไปศึกษาต่อ ณ ประ-
 เทศเบลเยียม ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน INSTITUT-VAN-

HERK จังหวัด LIEGE ประเทศเบลเยียม สอบไล่ได้จบ
หลักสูตรของโรงเรียน INSTITUT-VANHERK (เตรียมอุดม)
แล้วจึงได้เข้าศึกษามหาวิทยาลัย แห่ง LIEGE ประเทศเบล-
เยียม ได้รับปริญญา LICENCIÉ EN SCIENCE COMMER-
CIALE “พาณิชยศาสตร์บัณฑิต” ภายหลังได้รับปริญญาแล้ว
ได้ไปฝึกงานธนาคาร ณ ธนาคาร SWISS BANK CORPO-
RATION ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในแผนกต่างๆ
เป็นเวลา ๑ ปี และได้รับ CERTIFICATE ไว้เป็นสำคัญว่า
มีความรู้พิเศษ ในวิชาการธนาคาร และการบัญชี

เมื่อแรกไปศึกษาประเทศเบลเยียมนั้น นายครรชิต
ได้อยู่ในปกครองของอาจารย์ VANHERK โดยอาจารย์
ควบคุมการใช้จ่ายให้ด้วย แต่เนื่องด้วยนายครรชิตเป็นผู้
รู้จักประหยัดใช้สอยเป็นอย่างดี จึงขอต่อบิตามาว่อยากจะ
รับเงินจากทางบ้านโดยตรง และสัญญาว่าจะไม่มีการสอบไล่
ตกเลย หากสอบไล่ไม่สำเร็จในปีใดแล้วยอมกลับไปอยู่ใน
การควบคุมการใช้จ่ายของอาจารย์อย่างเดิม นายครรชิต
เล่าเรียนโดยมิเคยสอบตก หรือขอเงินจากทางบ้านเพิ่มจาก

จำนวนประจำเลย และเมื่อข้ามไปฝึกงานธนาคารในกรุง
ลอนดอน ได้เงินเบี้ยเลี้ยงจากธนาคารก็ได้สะสมเงินเหลือ
จ่ายซื้อของฝากผู้มีพระคุณและพี่น้องเมื่อกลับบ้าน และยัง
เหลือเงินสดมาจ่ายเป็นค่าทำฟันทั้งปากให้แก้พลอยที่เลี้ยงดู
มาแต่เล็กจนโตอีกด้วย

นายครุฑได้กลับมาประเทศไทย และได้เข้ารับ
ราชการในกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง ใน พ.ศ.
๒๔๗๕ ในตำแหน่งผู้ตรวจการ ทำหน้าที่หัวหน้าแผนก
ภาษีธนาคาร

ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ย้ายไปเป็นผู้ช่วยข้าหลวงตรวจ
การสรรพากร ภาค ๓ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นผู้ช่วยข้าหลวงตรวจการ ภาค ๑
จังหวัดพระนคร

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นข้าหลวงตรวจการสรรพากร ภาค ๕
จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๔๘๗ เป็นหัวหน้ากองอากรสำราจ กรม
สรรพากร

พ.ศ. ๒๕๐๑ ดำรงตำแหน่งสารวัตรใหญ่ กรม
สรรพากร และได้รับราชการในตำแหน่ง^๕นั้นจนครบเกษียณ
อายุ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

นายกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้รับการแต่งตั้ง
ให้เป็นกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ และได้ดำรงตำแหน่ง^๕นั้นอยู่จน
ถึงแก่กรรม รวมเวลา ๑๕ ปี

นายกรรชิต เป็นผู้รักการธนาคาร แม้มิได้ทำงาน
ธนาคาร สมดังตั้งใจ ก็ได้รับราชการในกรมสรรพากร
กระทรวงการคลังอยู่อย่างมั่นคง โดยมีได้โยกย้ายไปทำ
งานอื่น ฉะนั้นเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการธนาคาร
แห่งประเทศไทย นายกรรชิตจึงได้ปฏิบัติหน้าที่อย่าง
เต็มความสามารถ และด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างยิ่ง

นายกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้ทำการสมรสกับ
น.ส. อิงอร รักษประจิต ธิดา พลโท พระยาศลวิธานนิเทศ
และคุณหญิงศลวิธานนิเทศ (เลื่อม รักษประจิต) มีบุตร
และธิดา คือ

นางสาวอัปสร เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ถึงแก่กรรม)

นายศิวาวุธ เทพหัสดิน ณ อยุธยา

นายยุทธคนัย เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ชีวิตในครอบครัวเป็นไปด้วยความราบรื่น ความ
เศร้าอย่างสุดซึ้งครั้งเดียว ก็คือการสูญเสียบิดาคนเดียว คือ
อัปสร เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้ได้รับทุนเล่าเรียนของกระ-
ทรวงศึกษาธิการ ไปศึกษาต่อ ณ สหรัฐ ได้เข้าเรียนใน
มหาวิทยาลัยแห่งคาลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส U.C.L.A. ๒ ปี
และได้ถึงแก่กรรมที่ วอชิงตัน ดี.ซี. เนื่องจากอุบัติเหตุ เมื่อ
อายุเพียง ๒๐ ปี ๖ เดือน อันเป็นเหตุทำให้สุขภาพของ
นายครรชิตเสื่อมลงแต่นั้นมา

นายครรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา บ่วยเป็นโรคเส้น
โลหิตที่หัวใจตีบ ได้เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อหายเป็น
ปกติแล้วได้ปฏิบัติหน้าที่ในราชการตามเดิม จนเมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๘ ได้ล้มป่วยอีก และได้เข้ารับการรักษานตีกจกกลนี
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในระหว่างที่รักษาตัวอยู่ในโรง

พยาบาล ความทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม ณ ห้องพักรักษาตัว เนื่องในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมคุณท้าววนิดาพิจาริณี ยังความปีติปลาบปลื้ม และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าฯ ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมครั้งนี้ ได้พระราชทานพรให้หายป่วยโดยเร็ว ซึ่งเป็นประดุจได้ทรงชุบชีวิตไว้อีกครั้ง นับแต่วันที่ได้รับพระราชทานพร อาการป่วยของนายครรชิตดีขึ้นเป็นลำดับ และกลับจากโรงพยาบาลได้ และต่อมาไม่นานก็ปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตามเดิม ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ นายครรชิตล้มป่วยอีกครั้งหนึ่ง และได้เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ความทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถอีก ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอนุรักษราชมณฑลเศียรนากระเข้าดอกล้มมาพระราชทานเยี่ยมอาการ ยังความปลาบปลื้มและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าฯ นายครรชิตมีอาการดีขึ้นเป็นลำดับ และได้กลับมาบ้านอีก เมื่อ

ต้นเดือนธันวาคม หลังจากที่ได้กลับมาบ้านแล้วมีอาการ
อ่อนเพลียกว่าครั้งก่อน ๆ จนถึงวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.
๒๕๑๐ อาการของหัวใจกำเริบอย่างฉับพลัน และได้ถึง
แก่กรรมด้วยอาการอันสงบ ก่อนที่แพทย์จะมาถึง ศิริรวม
อายุได้ ๖๐ ปี ๑๐ เดือน ๒๑ วัน.

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
 นางสาวไฉไล เทพหัสดิน ณ อยุธยา
 นายกำธร เทพหัสดิน ณ อยุธยา
 นางธารี ยุक्तเสวีวัฒน นางปรียา จิมโฉม
 นายครรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา
 ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑

ความรักและความอาวรณ์

คุณครรรชิต มีชื่อเรียกที่บ้านว่า “บุญอิน” แต่ทุกคนในบ้านนอกจากคุณพ่อ มักจะเรียกเพี้ยนคำท้ายว่า “อิน” กันทั้งนั้น คุณแม่ – คุณพี่ เรียกเธอว่า ตาอิน น้อง ๆ เรียกว่า พี่อิน และคนในบ้านก็เรียกว่า คุณอิน กันทั่วไป

ในฐานะที่เป็นลูกคนที่ ๓ ในจำนวนลูก ๒๐ คนของคุณพ่อ พี่อินจึงมีน้องถึง ๑๗ คน ในจำนวนนี้ มีลูกสาวของคุณแม่ท่าน (ท่านผู้หญิงถวิล ธรรมศักดิ์มนตรี) เพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นน้องแท้ ๆ ของพี่อิน แต่พวกเราอีก ๑๖ คน ไม่เคยมีใครรู้สึกเลยว่า พี่อินจะเคยคิดว่าน้องคนไหนเป็นลูกของแม่คนไหน โดยเฉพาะตัวน้องนี้ รู้สึกแต่ว่าได้รับความรักและเอ็นดูจากพี่อินอย่างมากเสมอมา จนไม่เคยสำนึกได้เลยว่า เราเป็นพี่น้องต่างแม่

แม่กับแม่ของน้องเอง พี่อินก็รักและเชื่อถือไม่ผิดกับพี่เลี้ยงผู้ซึ่งเกี้ยวทองเป็นญาติด้วย ซึ่งพี่อินรักและนับถือมากจนเรียกว่า “แม่” ทุกคำ ความสัมพันธ์ของพี่อินที่มีต่อพี่เลี้ยงกับแม่ของน้องจะผิดกันก็แต่ว่า พี่อินชอบเป็น

(๒)

กันเองกับแม่ของน้องโดยไม่ต้องเกรงกลัวเลย เรื่องใดที่
ไม่กล้าบอกหรือไม่กล้าทำกับพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงก็จะพูดจะบอก
กับแม่ของน้องเสมอ ตัวอย่างเช่น สมัยที่ยังเป็นนักเรียน
ประจำที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง พอถึงเย็นวันที่จะต้อง
กลับโรงเรียนพี่เลี้ยงก็จะรวบรวมเศษสตางค์ที่คุณแม่ท่านจ่าย
ให้เป็นเบี้ยเลี้ยงประจำสัปดาห์ ซึ่งพี่เลี้ยงได้เก็บหอมรอมริบ
ไว้ได้บ้าง อันเป็นนิสัยมัธยัสถ์ประจำตัวมาแต่เล็กคุ่มใหญ่
แล้วก็ต้องการแลกให้เป็นเงินบาทเพื่อเอากลับไปโรงเรียน
ด้วย พี่เลี้ยงก็จะมาทูลเชิญหมากของแม่ของน้อง พร้อม
กับขอแลกเงินบาทจากเศษสตางค์ที่เธอมีอยู่ ในโอกาสเช่น
นั้นตัวน้องมักจะเข้าข้างพี่เลี้ยงเสมอ คือ ช่วยหยิบเงินบาท
ให้ไป ไม่ว่าเศษสตางค์ของพี่เลี้ยงจะครบบาทหรือไม่ เป็น
เช่นนี้เกือบทุกอาทิตย์เป็นนิจสิน ถ้าอาทิตย์ไหนขาดมาก
หน่อย เราก็แอบหัวเราะกันอย่างซนบาน แต่ไม่ให้แม่เห็น
เหมือนกับเป็นพี่น้องร่วมท้องกันไม่มีผิด

ครั้นต่อมาพี่เลี้ยงโตขึ้น คุณพ่อก็ส่งไปเมืองนอก เรา
ก็ห่างกันไป ๕-๖ ปี แต่น้องก็จำได้ว่า ระหว่างเวลาเรียน

(๓)

ตอนหลัง ๆ พี่นั้นมีความประพฤติดีมาก คุณพ่อเคยชมและ
ได้มอบความไว้วางใจให้ โดยที่คุณพ่อได้ส่งเงินค่าใช้สอย
ทั้งปีให้ไปเปิดบัญชีธนาคารในนามพี่นั่นเอง และพี่นั้นก็
ได้เบิกจ่ายเป็นรายเดือนโดยไม่เกินกำหนดที่คุณพ่ออนุญาต
ไว้เหมือนอย่างกับว่ามีผู้ควบคุมจนพี่นั้นเรียนจบกลับมาบ้าน
ด้วยความชื่นชมของทุกคน เรื่องนี้เป็นอุปนิสัยที่ดีมาก
สมควรที่บุตร-ธิดาทั้งหลายจะพึงถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างบ้าง
เมื่อเรียนจบแล้วพี่นั้นก็เข้ารับราชการ น้องก็เจริญวัย
ขึ้นตามกาลและเราก็สนิทสนมกัน เช่น พี่ชายและน้องสาว
ที่รักกันมาก ไม่ว่าเรื่องจริง-เล่น เราก็สนทนาปรึกษา
หารือโต้ตอบกันด้วยความเบิกบาน แม้เมื่อพี่ชายมีอารมณ์
รัก ไม่ว่าจริงหรือเล่น น้องนั้นก็มักจะได้รับความไว้วางใจ
ให้เป็นทีปรึกษา และในที่สุดเมื่อพี่นั้นมีความรักอย่างจริงใจ
ต่อพี่อง พี่นั้นก็เคยเล่าให้น้องฟังว่า พี่องน่ารักเพียงใด
และพี่นั้นมิได้แสดงให้พี่องรู้ว่าเธอรักโดยวิธีใดบ้าง เช่น
ร้องเพลงอันใดรเมตาให้ฟัง หรือทอังกาพย์กลอนพระราช-
นิพนธ์ที่ไพเราะแสดงบทรัก ณ ที่พักตากอากาศที่หัวหิน
 ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนเป็นฝีมือของพี่อง ที่น่ารักจริง ๆ เพราะ

พื่อนร้องเพลงได้เพราะและชอบท่องโคลงกลอนมาก ซึ่ง
ผลที่ตามมาคือ ในที่สุดเราก็ได้ น.ส. อิงอร รักตประจิต
มาเป็นศรีสละภักดิ์พิงใจกันทั้งบ้าน

แม่เมื่อแต่งงานแยกบ้านไปแล้ว พื่อนก็ยังรักบ้าน
นางเล็ง และได้ไปมาอยู่ตลอดเวลา นอกเสียจากตอนที่
ย้ายหน้าที่ราชการไปอยู่จังหวัดเชียงใหม่และสงขลาเท่านั้น
ถึง ๗-๘ ปีก่อนที่พื่อนจะจากเราไป พื่อนก็ยังไปมาหาสู่บ้าน
นางเล็งโดยสม่ำเสมอยิ่งขึ้น เราก็มักมีโอกาสวิสาสะกันทั้งเรื่อง
เล็กเรื่องใหญ่ คือตั้งแต่เรื่องการเรียนและความประพฤติ
ของลูกเต้า การวางแผนครอบครัวจนถึงวางแผนราชการ
มีบ่อย ๆ ที่พื่อนเห็นว่า การที่จะให้ลูกชายของน้องช่วยบอก
กล่าวหรือแนะนำลูกชายของพื่อนซึ่งมีอายุไล่เรียงกัน และ
เรียนอยู่ที่ประเทศอังกฤษด้วยกัน จะทำให้เกิดผลกว่าที่พื่อน
จะพูดกับลูกเอง เรื่องนี้น้องก็ถือว่า พื่อนรักน้องและลูก
ของน้องด้วยอย่างสนิทสนม และเด็กทั้งสองคนก็รักใคร่
กลมเกลียวกันดีมาก

เรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น พื่อนเข้าใจดีและ
เห็นความจำเป็นมาแต่ไหนแต่ไร และนอกจากจะถือปฏิบัติ

โดยตนเองแล้ว ยังได้แนะนำบรรดาน้องเขยต่าง ๆ ให้เข้าใจตามด้วย นับว่าเธอมีสายตายาว เห็นกาลไกล สมกับที่ได้เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์มาอย่างดี

ฉะนั้น เมื่อจู่ ๆ ก็มีโทรศัพท์จากบ้านถนนหลังสวน ตอนเช้ามีคนหนึ่งว่า พี่นเสีย ๆ แล้ว เราจึงตกใจกันมาก เพราะแม้ว่าจะรักกันอยู่ก่อนว่า พี่นเคยล้มป่วยด้วยโรคหัวใจ เมื่อครั้งที่เธอเสียลูกสาวสุดที่รัก ขณะที่เรียนอยู่ที่สหรัฐอเมริกาด้วยทุนเล่าเรียนของรัฐบาลแล้วเธอก็ไม่สู้จะแข็งแรงนัก แต่ด้วยการเยียวยาของนายแพทย์ ประกอบกับการดูแลอันดีเยี่ยมของภรรยา และประการสำคัญที่สุด การเป็นผู้รู้จักรักษาตัวของพี่นเอง ทำให้พี่นพ้นจากการรบกวนอันรุนแรงของโรคหัวใจที่มีอยู่ ไม่มีใครแม้แต่พี่องผู้อยู่เคียงข้างตลอดเวลาจะพินึกว่าพี่นจะจากไปโดยกะทันหัน ไม่ทันรู้ตัวเช่นนั้น ด้วยการคอปับนั่งแนบไปในกลางดึก หลังจากที่ยังพูดกันอยู่ว่า เธอรูสึกหายใจไม่สะดวกนัก แต่เธอก็บอกว่า คงไม่ใช่โรคหัวใจ แต่แล้วหัวใจของเธอก็วายลงด้วยความสงบ

(๖)

ในเช้าตรู่วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๐ ญาติพี่น้องที่
ไปถึงบ้านถนนหลังสวน ก็ได้เห็นภาพเธอนอนหลับตาพรม
เหมือนคนนอนหลับสนิทอย่างสบาย อาการนี้ไม่ผิดกับคุณ
พ่อของเราเลย ท่านดับจิตไปต่อหน้าผู้ห้อมล้อมเหมือน
คนจะหลับ จนผู้ทวนคอยก็ไม่ทราบว่าคุณจากไปแล้ว
เพื่อนก็ได้รับมรดกกันไว้ด้วย ในความเห็นของน้องถือว่า
แม่จะเป็นความเศร้าของผู้ที่ถูกจากไปแล้ว แต่ก็แสดงว่าผู้
ที่จากไป ท่านได้ทำแต่กรรมดีไว้ ยามชีวิตจะดับก็เกินไป
โดยสงบ ไม่เจ็บปวด นับว่าเป็นบุญนัก เพียงแต่ว่าน้องนี้
ไม่วายอาวรณ์.

ปรีญา จิมโหม

๑๓ ธ.ค. ๑๓

๐ ๕ คำขำแจง

ในโอกาสพระราชทานเพลิงศพคุณครุชิต เทพหัสดิน
ณ อยุธยา นี พื่อน้องปรารภจะจัดพิมพ์หนังสือที่เป็นประ-
โยชน์แก่เด็กพร้อมกับเจ้าภาพ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณครุชิต
เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้ล่วงลับไปแล้ว เหตุที่ปรารภจะ
พิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก ก็เพราะคุณครุชิตเป็นผู้รักเด็ก
ชอบเล่นกับเด็ก นอกจากจะรักลูกของเธอเองอย่างที่สุดแล้ว
เธอยังมีน้ำใจรักใคร่เอ็นดูหลานทุกคนและเด็กทั่วไปที่ได้
พบเห็นเสมอ เธอชอบอุ้มชู หยอกกล้อ เล่นหัวด้วย จึง
ทำให้หลาน ๆ พากันติดใจคุณลงไปตาม ๆ กัน อาการกริยา
ตลอดจนเสียงหัวเราะที่เธอแสดงต่อเด็ก ๆ นั้น เราพื่อน้อง
สังเกตว่าช่างเรียนแบบเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีท่านบิดา
มาทีเดียว

ด้วย ความ ประสงค์ ที่ จะ พิมพ์ หนังสือ สำหรับ เด็ก ดัง
กล่าว พื่อน้องจึงตกลงใจพิมพ์หนังสือ “แบบสอนอ่านใหม่”
ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เล่ม ๑ และเล่ม ๒ สำหรับ
ชั้นประถมปีที่ ๒ และปีที่ ๓ ตามลำดับ ทั้งนี้ด้วยเหตุผล
๔ ประการ คือ

ประการแรก เพื่อสนองความปรารถนาดีของท่าน
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีที่จะอบรมนักเรียนให้ชอบการ
อ่านหนังสือตั้งแต่เด็ก ๆ เพื่อให้เด็กเรียนเติบโตขึ้นเป็นนัก
อ่าน นักอ่านเท่านั้นจะเป็นพหูสูตร

ประการที่สอง หนังสือแบบสอนอ่านใหม่นี้ แม้จะได้
รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนเมื่อ ๓๕ ปีมาแล้ว แต่ก็ยัง
นับว่าทันสมัยและเป็นประโยชน์แก่เด็กสมัยนี้อยู่เป็นอันมาก
กล่าวคือ ท่านผู้เขียนได้ผูกเป็นเรื่องราวที่น่าอ่าน แสดงถึง
ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ พี่น้อง และ
เพื่อนฝูงในสังคมไทย มีเรื่องสัตว์ เรื่องพืช ในเมืองไทย
เรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เนื้อหาง่ายยากตามวัย
ของเด็กและมีตัวอย่างที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศที่นักเรียน
ควรรู้และเอาอย่าง ถ้อยคำกลวนเป็นคำง่าย ๆ และประ-
โยคสั้น ๆ ขนาดตัวอักษรก็ใหญ่พอเหมาะแก่สายตาเด็ก นัก-
เรียนผู้อ่านหนังสือนี้จะได้ทั้งความเพลิดเพลิน ความรู้
ตลอดจนทัศนคติที่จะประพฤติตนดีโดยไม่รู้ตัว ตอนท้าย
ของแต่ละบทมีกิจกรรมให้นักเรียนทดลองทำและให้คิด ซึ่ง
ท่านเรียกว่า “เครื่องเล่น” บ้าง “คำทาย” บ้าง และที่
ท่านคิดว่าหนังสือนี้จะขาดเสียมิได้ก็คือภาพประกอบ

ประการที่สาม แต่ละเล่มท่านผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น
๓ ตอน ตอนที่หนึ่ง มีน้ำใจ - เป็นนักวิทยาศาสตร์ คือ
ให้เป็นคนอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ ด้านหน้าของเนื้อเรื่อง
ตอนนี้มีรูปธรรมจักร และมีข้อความว่า ธรรมทั้งหลายมี
เหตุเป็นแดนเกิด บรรดาสัตว์โลก มนุษย์เท่านั้น - อยู่ใน
อำนาจแห่งเหตุ ให้เห็นติดตาติดใจแก่ผู้อ่านอยู่ทุกเล่ม
ตอนที่สอง - เป็นนักกฬา และตอนที่สาม - เป็นพลเมืองดี
ท่านผู้เขียนเชื่อว่า คุณสมบัติทั้งสามประการนี้จะทำให้คน
เป็นมนุษย์ที่ไวใจได้ ไม่ว่าเป็นนายหรือเป็นบ่าว เป็นเจ้า
หรือเป็นข้า และ

ประการสุดท้ายที่พี่น้องจัดพิมพ์หนังสือนี้เพื่อจะช่วย
เพิ่มจำนวนหนังสืออ่านที่ดีสำหรับเด็กระดับชั้นประถมต้น
ของเราให้มีจำนวนมากขึ้น แม้จะไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
การและปริมาณของเด็กก็ยิ่งดี

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเมื่อสำเร็จการศึกษาวิชาครู
จากประเทศอังกฤษแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๔๑ ก็ได้รับราชการ
ฉลองพระเดชพระคุณในกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรม-

การ มีหน้าที่สอนวิชาครุกับวิชาคำนวณในโรงเรียนฝึกหัด
ครู และเป็นพนักงานแต่งแบบเรียนประจำศาลาว่าการ
กรมศึกษาธิการ ครั้นกระทรวงธรรมการตั้งกรมแบบเรียน
ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นปลัดกรม กรม
แบบเรียน และใน พ.ศ. ๒๔๔๖ กระทรวงธรรมการได้
รวมกรมราชบัณฑิตเข้าไว้ในกรมแบบเรียน เปลี่ยนชื่อเป็น
กรมราชบัณฑิต ก็ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเจ้ากรมราชบัณฑิต
และยังคงสอนในโรงเรียนฝึกหัดครูอยู่เป็นรายชั่วโมง จน
พ.ศ. ๒๔๔๙ จึงได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้ากรมตรวจ ปลัด
ทูลฉลอง และเสนาบดีตามลำดับ ตลอดเวลา ๘ ปีที่ทำ
งานเกี่ยวกับการเขียนแบบเรียนนี้ จากหลักฐานที่คัดจาก
กระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๓
ปรากฏว่าท่านได้แต่งแบบเรียนต่อไปนี้

๑. แต่งนิทิลักสูตรประโยค ๑ ซึ่งเป็นประโยชน์
สำหรับช่วยครูในการจัดโรงเรียน แบ่งวิชาสอนให้ได้ผล
ตามความประสงค์ของหลักสูตรที่เขียนขึ้น

๒. ถ่ายยุคลิคนเป็นภาษาไทย ซึ่งได้เป็นต้นตำราใน
ทางศัพท์ และวิธีของการคำนวณแขนงยออเมตรีสืบมา

๓. แต่งพิชคณิตภาค ๑ และ ๒ ซึ่งใช้เป็นแบบเรียน
สืบมา

๔. แต่งแปดทีกส์ยออเมตร เป็นเล่มแรกในหนังสือ
ชุดนี้

๕. แต่งเลขเร็วเป็นเล่มแรก

๖. แต่งตรรกวิทยาเป็นเล่มแรก

๗. รวบรวมปาฐกถาแสดงวิธีสอนสำหรับโรงเรียน
ฝึกหัดครู ตีพิมพ์เป็นตำราวิธีสอนสำหรับครูเป็นตำราเล่ม
แรกในวิชาครู

๘. ช่วยพระยาอนุกิจวิบูล เมื่อครั้งยังเป็นขุนอนุกิจ-
วิบูล แต่งธรรมจรรยาเล่ม ๑ และ ๒

๙. แต่งธรรมจรรยาเล่ม ๔ และ ๕ เป็นแบบสอนอ่าน
ให้ได้ประโยชน์ในทางรู้จักรับผิดชอบ

๑๐. ช่วยพระยาวิจิตรธรรมปรีวัตร แต่งธรรมจรรยา
เล่ม ๖

๑๑. ช่วยพระยาเทพศาสตร์สถิตย์แต่งแบบสอนอ่าน
ภูมิศาสตร์ เล่ม ๑ เล่ม ๒ กับวิชานำรู้ในเรื่องการเพาะ
ปลูก

๑๒. แต่งแบบสอนอ่านเรื่อง การสุขาภิบาลสำหรับ
บุคคลและครอบครัว

หลังจากที่ท่านดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงศึกษา-
ธิการอยู่เป็นเวลา ๑๐ ปี ท่านก็ได้กราบถวายบังคมลาออก
จากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ และต่อ
มาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วก็ได้รับพระมหา
กรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นประธานรัฐสภาคนแรก
เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้ถวายบังคม
ลาออกจากตำแหน่งเพื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวง
ธรรมการ ในวันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราชเดียวกันจนถึง
พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงกราบถวายบังคมลาออกจากราชการ

เมื่อพ้นจากหน้าทราซการแล้วท่านก็ยังคงใช้เวลาจน
ถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตให้เป็นประโยชน์ในการเขียนหนังสือ
ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง แสดงความนึกคิดเกี่ยวกับหลัก
พุทธศาสนา เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิต เพื่อเผยแพร่
แก่ประชาชนเป็นวิทยาทาน เช่น จัดพิมพ์ข้อควรรู้เป็นหนังสือ
ฉบับจิ๋ว อภินันทนาการแก่ผู้มาอวยพรในวันสงกรานต์
เขียนเรื่องหรือบทความให้แก่สถาบันการศึกษาหรือเอกชน

ที่มาขอไปตีพิมพ์โฆษณาเป็นจำนวนมากรายสัปดาห์จะนับได้
โดยเฉพาะร้อยกรอง ท่านได้รวบรวมเป็นเล่ม เรียกว่า
โคลงกลอนนครเทพ เล่ม ๑ และเล่ม ๒ ซึ่งฉบับนี้^{๕๘๒}มีผู้สนใจ
ขอไปพิมพ์เป็นวิทยาทานอยู่เนืองๆ ในโคลงกลอนนครเทพ
นี้ เพลงกราวกีกีฬาซึ่งท่านแต่งให้แก่โรงเรียนพลศึกษากลาง
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับเกียรติเป็นเพลงของนักกีฬาไทย
ในระย^๕ะนี้เองท่านได้แต่งแบบสอนอ่านภาษาไทยสำหรับเด็ก
ชั้น ๒ เล่ม ให้ชื่อว่า แบบเรียนใหม่ เล่ม ๑ และได้มอบ
ให้บุตรคนหนึ่งซึ่งเป็นครูอยู่ในโรงเรียนสตรีจุลนาคนำไป
ทดลองสอนนักเรียนเริ่มอ่าน ก็ปรากฏว่าได้ผลดี ช่วยให้
นักเรียนอ่านได้ออกเร็วขึ้น ท่านจึงได้ขออนุญาตต่อกรม
ตำรากระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ใช้เป็นแบบเรียนในโรง-
เรียน ได้รับอนุญาตเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ หนังสือแบบเรียน
ใหม่นี้โรงเรียนสตรีจุลนาคนายังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน^๕ และยังมี
โรงเรียนอื่นนำไปใช้ด้วย เพราะปรากฏว่านักเรียนอ่าน
ออกเขียนได้เร็วมาก

นอกจากหนังสือ แบบเรียนใหม่ แล้ว ท่านยังแต่ง
หนังสือแบบสอนอ่านใหม่ ^{๕๘} ^๑ ^๒ ^๓ ^๔ ^๕ ^๖ ^๗ ^๘ ^๙ ^{๑๐} ^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐} ^{๑๐๑} ^{๑๐๒} ^{๑๐๓} ^{๑๐๔} ^{๑๐๕} ^{๑๐๖} ^{๑๐๗} ^{๑๐๘} ^{๑๐๙} ^{๑๑๐} ^{๑๑๑} ^{๑๑๒} ^{๑๑๓} ^{๑๑๔} ^{๑๑๕} ^{๑๑๖} ^{๑๑๗} ^{๑๑๘} ^{๑๑๙} ^{๑๒๐} ^{๑๒๑} ^{๑๒๒} ^{๑๒๓} ^{๑๒๔} ^{๑๒๕} ^{๑๒๖} ^{๑๒๗} ^{๑๒๘} ^{๑๒๙} ^{๑๓๐} ^{๑๓๑} ^{๑๓๒} ^{๑๓๓} ^{๑๓๔} ^{๑๓๕} ^{๑๓๖} ^{๑๓๗} ^{๑๓๘} ^{๑๓๙} ^{๑๔๐} ^{๑๔๑} ^{๑๔๒} ^{๑๔๓} ^{๑๔๔} ^{๑๔๕} ^{๑๔๖} ^{๑๔๗} ^{๑๔๘} ^{๑๔๙} ^{๑๕๐} ^{๑๕๑} ^{๑๕๒} ^{๑๕๓} ^{๑๕๔} ^{๑๕๕} ^{๑๕๖} ^{๑๕๗} ^{๑๕๘} ^{๑๕๙} ^{๑๖๐} ^{๑๖๑} ^{๑๖๒} ^{๑๖๓} ^{๑๖๔} ^{๑๖๕} ^{๑๖๖} ^{๑๖๗} ^{๑๖๘} ^{๑๖๙} ^{๑๗๐} ^{๑๗๑} ^{๑๗๒} ^{๑๗๓} ^{๑๗๔} ^{๑๗๕} ^{๑๗๖} ^{๑๗๗} ^{๑๗๘} ^{๑๗๙} ^{๑๘๐} ^{๑๘๑} ^{๑๘๒} ^{๑๘๓} ^{๑๘๔} ^{๑๘๕} ^{๑๘๖} ^{๑๘๗} ^{๑๘๘} ^{๑๘๙} ^{๑๙๐} ^{๑๙๑} ^{๑๙๒} ^{๑๙๓} ^{๑๙๔} ^{๑๙๕} ^{๑๙๖} ^{๑๙๗} ^{๑๙๘} ^{๑๙๙} ^{๒๐๐} ^{๒๐๑} ^{๒๐๒} ^{๒๐๓} ^{๒๐๔} ^{๒๐๕} ^{๒๐๖} ^{๒๐๗} ^{๒๐๘} ^{๒๐๙} ^{๒๑๐} ^{๒๑๑} ^{๒๑๒} ^{๒๑๓} ^{๒๑๔} ^{๒๑๕} ^{๒๑๖} ^{๒๑๗} ^{๒๑๘} ^{๒๑๙} ^{๒๒๐} ^{๒๒๑} ^{๒๒๒} ^{๒๒๓} ^{๒๒๔} ^{๒๒๕} ^{๒๒๖} ^{๒๒๗} ^{๒๒๘} ^{๒๒๙} ^{๒๓๐} ^{๒๓๑} ^{๒๓๒} ^{๒๓๓} ^{๒๓๔} ^{๒๓๕} ^{๒๓๖} ^{๒๓๗} ^{๒๓๘} ^{๒๓๙} ^{๒๔๐} ^{๒๔๑} ^{๒๔๒} ^{๒๔๓} ^{๒๔๔} ^{๒๔๕} ^{๒๔๖} ^{๒๔๗} ^{๒๔๘} ^{๒๔๙} ^{๒๕๐} ^{๒๕๑} ^{๒๕๒} ^{๒๕๓} ^{๒๕๔} ^{๒๕๕} ^{๒๕๖} ^{๒๕๗} ^{๒๕๘} ^{๒๕๙} ^{๒๖๐} ^{๒๖๑} ^{๒๖๒} ^{๒๖๓} ^{๒๖๔} ^{๒๖๕} ^{๒๖๖} ^{๒๖๗} ^{๒๖๘} ^{๒๖๙} ^{๒๗๐} ^{๒๗๑} ^{๒๗๒} ^{๒๗๓} ^{๒๗๔} ^{๒๗๕} ^{๒๗๖} ^{๒๗๗} ^{๒๗๘} ^{๒๗๙} ^{๒๘๐} ^{๒๘๑} ^{๒๘๒} ^{๒๘๓} ^{๒๘๔} ^{๒๘๕} ^{๒๘๖} ^{๒๘๗} ^{๒๘๘} ^{๒๘๙} ^{๒๙๐} ^{๒๙๑} ^{๒๙๒} ^{๒๙๓} ^{๒๙๔} ^{๒๙๕} ^{๒๙๖} ^{๒๙๗} ^{๒๙๘} ^{๒๙๙} ^{๓๐๐} ^{๓๐๑} ^{๓๐๒} ^{๓๐๓} ^{๓๐๔} ^{๓๐๕} ^{๓๐๖} ^{๓๐๗} ^{๓๐๘} ^{๓๐๙} ^{๓๑๐} ^{๓๑๑} ^{๓๑๒} ^{๓๑๓} ^{๓๑๔} ^{๓๑๕} ^{๓๑๖} ^{๓๑๗} ^{๓๑๘} ^{๓๑๙} ^{๓๒๐} ^{๓๒๑} ^{๓๒๒} ^{๓๒๓} ^{๓๒๔} ^{๓๒๕} ^{๓๒๖} ^{๓๒๗} ^{๓๒๘} ^{๓๒๙} ^{๓๓๐} ^{๓๓๑} ^{๓๓๒} ^{๓๓๓} ^{๓๓๔} ^{๓๓๕} ^{๓๓๖} ^{๓๓๗} ^{๓๓๘} ^{๓๓๙} ^{๓๔๐} ^{๓๔๑} ^{๓๔๒} ^{๓๔๓} ^{๓๔๔} ^{๓๔๕} ^{๓๔๖} ^{๓๔๗} ^{๓๔๘} ^{๓๔๙} ^{๓๕๐} ^{๓๕๑} ^{๓๕๒} ^{๓๕๓} ^{๓๕๔} ^{๓๕๕} ^{๓๕๖} ^{๓๕๗} ^{๓๕๘} ^{๓๕๙} ^{๓๖๐} ^{๓๖๑} ^{๓๖๒} ^{๓๖๓} ^{๓๖๔} ^{๓๖๕} ^{๓๖๖} ^{๓๖๗} ^{๓๖๘} ^{๓๖๙} ^{๓๗๐} ^{๓๗๑} ^{๓๗๒} ^{๓๗๓} ^{๓๗๔} ^{๓๗๕} ^{๓๗๖} ^{๓๗๗} ^{๓๗๘} ^{๓๗๙} ^{๓๘๐} ^{๓๘๑} ^{๓๘๒} ^{๓๘๓} ^{๓๘๔} ^{๓๘๕} ^{๓๘๖} ^{๓๘๗} ^{๓๘๘} ^{๓๘๙} ^{๓๙๐} ^{๓๙๑} ^{๓๙๒} ^{๓๙๓} ^{๓๙๔} ^{๓๙๕} ^{๓๙๖} ^{๓๙๗} ^{๓๙๘} ^{๓๙๙} ^{๔๐๐} ^{๔๐๑} ^{๔๐๒} ^{๔๐๓} ^{๔๐๔} ^{๔๐๕} ^{๔๐๖} ^{๔๐๗} ^{๔๐๘} ^{๔๐๙} ^{๔๑๐} ^{๔๑๑} ^{๔๑๒} ^{๔๑๓} ^{๔๑๔} ^{๔๑๕} ^{๔๑๖} ^{๔๑๗} ^{๔๑๘} ^{๔๑๙} ^{๔๒๐} ^{๔๒๑} ^{๔๒๒} ^{๔๒๓} ^{๔๒๔} ^{๔๒๕} ^{๔๒๖} ^{๔๒๗} ^{๔๒๘} ^{๔๒๙} ^{๔๓๐} ^{๔๓๑} ^{๔๓๒} ^{๔๓๓} ^{๔๓๔} ^{๔๓๕} ^{๔๓๖} ^{๔๓๗} ^{๔๓๘} ^{๔๓๙} ^{๔๔๐} ^{๔๔๑} ^{๔๔๒} ^{๔๔๓} ^{๔๔๔} ^{๔๔๕} ^{๔๔๖} ^{๔๔๗} ^{๔๔๘} ^{๔๔๙} ^{๔๕๐} ^{๔๕๑} ^{๔๕๒} ^{๔๕๓} ^{๔๕๔} ^{๔๕๕} ^{๔๕๖} ^{๔๕๗} ^{๔๕๘} ^{๔๕๙} ^{๔๖๐} ^{๔๖๑} ^{๔๖๒} ^{๔๖๓} ^{๔๖๔} ^{๔๖๕} ^{๔๖๖} ^{๔๖๗} ^{๔๖๘} ^{๔๖๙} ^{๔๗๐} ^{๔๗๑} ^{๔๗๒} ^{๔๗๓} ^{๔๗๔} ^{๔๗๕} ^{๔๗๖} ^{๔๗๗} ^{๔๗๘} ^{๔๗๙} ^{๔๘๐} ^{๔๘๑} ^{๔๘๒} ^{๔๘๓} ^{๔๘๔} ^{๔๘๕} ^{๔๘๖} ^{๔๘๗} ^{๔๘๘} ^{๔๘๙} ^{๔๙๐} ^{๔๙๑} ^{๔๙๒} ^{๔๙๓} ^{๔๙๔} ^{๔๙๕} ^{๔๙๖} ^{๔๙๗} ^{๔๙๘} ^{๔๙๙} ^{๕๐๐} ^{๕๐๑} ^{๕๐๒} ^{๕๐๓} ^{๕๐๔} ^{๕๐๕} ^{๕๐๖} ^{๕๐๗} ^{๕๐๘} ^{๕๐๙} ^{๕๑๐} ^{๕๑๑} ^{๕๑๒} ^{๕๑๓} ^{๕๑๔} ^{๕๑๕} ^{๕๑๖} ^{๕๑๗} ^{๕๑๘} ^{๕๑๙} ^{๕๒๐} ^{๕๒๑} ^{๕๒๒} ^{๕๒๓} ^{๕๒๔} ^{๕๒๕} ^{๕๒๖} ^{๕๒๗} ^{๕๒๘} ^{๕๒๙} ^{๕๓๐} ^{๕๓๑} ^{๕๓๒} ^{๕๓๓} ^{๕๓๔} ^{๕๓๕} ^{๕๓๖} ^{๕๓๗} ^{๕๓๘} ^{๕๓๙} ^{๕๔๐} ^{๕๔๑} ^{๕๔๒} ^{๕๔๓} ^{๕๔๔} ^{๕๔๕} ^{๕๔๖} ^{๕๔๗} ^{๕๔๘} ^{๕๔๙} ^{๕๕๐} ^{๕๕๑} ^{๕๕๒} ^{๕๕๓} ^{๕๕๔} ^{๕๕๕} ^{๕๕๖} ^{๕๕๗} ^{๕๕๘} ^{๕๕๙} ^{๕๖๐} ^{๕๖๑} ^{๕๖๒} ^{๕๖๓} ^{๕๖๔} ^{๕๖๕} ^{๕๖๖} ^{๕๖๗} ^{๕๖๘} ^{๕๖๙} ^{๕๗๐} ^{๕๗๑} ^{๕๗๒} ^{๕๗๓} ^{๕๗๔} ^{๕๗๕} ^{๕๗๖} ^{๕๗๗} ^{๕๗๘} ^{๕๗๙} ^{๕๘๐} ^{๕๘๑} ^{๕๘๒} ^{๕๘๓} ^{๕๘๔} ^{๕๘๕} ^{๕๘๖} ^{๕๘๗} ^{๕๘๘} ^{๕๘๙} ^{๕๙๐} ^{๕๙๑} ^{๕๙๒} ^{๕๙๓} ^{๕๙๔} ^{๕๙๕} ^{๕๙๖} ^{๕๙๗} ^{๕๙๘} ^{๕๙๙} ^{๖๐๐} ^{๖๐๑} ^{๖๐๒} ^{๖๐๓} ^{๖๐๔} ^{๖๐๕} ^{๖๐๖} ^{๖๐๗} ^{๖๐๘} ^{๖๐๙} ^{๖๑๐} ^{๖๑๑} ^{๖๑๒} ^{๖๑๓} ^{๖๑๔} ^{๖๑๕} ^{๖๑๖} ^{๖๑๗} ^{๖๑๘} ^{๖๑๙} ^{๖๒๐} ^{๖๒๑} ^{๖๒๒} ^{๖๒๓} ^{๖๒๔} ^{๖๒๕} ^{๖๒๖} ^{๖๒๗} ^{๖๒๘} ^{๖๒๙} ^{๖๓๐} ^{๖๓๑} ^{๖๓๒} ^{๖๓๓} ^{๖๓๔} ^{๖๓๕} ^{๖๓๖} ^{๖๓๗} ^{๖๓๘} ^{๖๓๙} ^{๖๔๐} ^{๖๔๑} ^{๖๔๒} ^{๖๔๓} ^{๖๔๔} ^{๖๔๕} ^{๖๔๖} ^{๖๔๗} ^{๖๔๘} ^{๖๔๙} ^{๖๕๐} ^{๖๕๑} ^{๖๕๒} ^{๖๕๓} ^{๖๕๔} ^{๖๕๕} ^{๖๕๖} ^{๖๕๗} ^{๖๕๘} ^{๖๕๙} ^{๖๖๐} ^{๖๖๑} ^{๖๖๒} ^{๖๖๓} ^{๖๖๔} ^{๖๖๕} ^{๖๖๖} ^{๖๖๗} ^{๖๖๘} ^{๖๖๙} ^{๖๗๐} ^{๖๗๑} ^{๖๗๒} ^{๖๗๓} ^{๖๗๔} ^{๖๗๕} ^{๖๗๖} ^{๖๗๗} ^{๖๗๘} ^{๖๗๙} ^{๖๘๐} ^{๖๘๑} ^{๖๘๒} ^{๖๘๓} ^{๖๘๔} ^{๖๘๕} ^{๖๘๖} ^{๖๘๗} ^{๖๘๘} ^{๖๘๙} ^{๖๙๐} ^{๖๙๑} ^{๖๙๒} ^{๖๙๓} ^{๖๙๔} ^{๖๙๕} ^{๖๙๖} ^{๖๙๗} ^{๖๙๘} ^{๖๙๙} ^{๗๐๐} ^{๗๐๑} ^{๗๐๒} ^{๗๐๓} ^{๗๐๔} ^{๗๐๕} ^{๗๐๖} ^{๗๐๗} ^{๗๐๘} ^{๗๐๙} ^{๗๑๐} ^{๗๑๑} ^{๗๑๒} ^{๗๑๓} ^{๗๑๔} ^{๗๑๕} ^{๗๑๖} ^{๗๑๗} ^{๗๑๘} ^{๗๑๙} ^{๗๒๐} ^{๗๒๑} ^{๗๒๒} ^{๗๒๓} ^{๗๒๔} ^{๗๒๕} ^{๗๒๖} ^{๗๒๗} ^{๗๒๘} ^{๗๒๙} ^{๗๓๐} ^{๗๓๑} ^{๗๓๒} ^{๗๓๓} ^{๗๓๔} ^{๗๓๕} ^{๗๓๖} ^{๗๓๗} ^{๗๓๘} ^{๗๓๙} ^{๗๔๐} ^{๗๔๑} ^{๗๔๒} ^{๗๔๓} ^{๗๔๔} ^{๗๔๕} ^{๗๔๖} ^{๗๔๗} ^{๗๔๘} ^{๗๔๙} ^{๗๕๐} ^{๗๕๑} ^{๗๕๒} ^{๗๕๓} ^{๗๕๔} ^{๗๕๕} ^{๗๕๖} ^{๗๕๗} ^{๗๕๘} ^{๗๕๙} ^{๗๖๐} ^{๗๖๑} ^{๗๖๒} ^{๗๖๓} ^{๗๖๔} ^{๗๖๕} ^{๗๖๖} ^{๗๖๗} ^{๗๖๘} ^{๗๖๙} ^{๗๗๐} ^{๗๗๑} ^{๗๗๒} ^{๗๗๓} ^{๗๗๔} ^{๗๗๕} ^{๗๗๖} ^{๗๗๗} ^{๗๗๘} ^{๗๗๙} ^{๗๘๐} ^{๗๘๑} ^{๗๘๒} ^{๗๘๓} ^{๗๘๔} ^{๗๘๕} ^{๗๘๖} ^{๗๘๗} ^{๗๘๘} ^{๗๘๙} ^{๗๙๐} ^{๗๙๑} ^{๗๙๒} ^{๗๙๓} ^{๗๙๔} ^{๗๙๕} ^{๗๙๖} ^{๗๙๗} ^{๗๙๘} ^{๗๙๙} ^{๘๐๐} ^{๘๐๑} ^{๘๐๒} ^{๘๐๓} ^{๘๐๔} ^{๘๐๕} ^{๘๐๖} ^{๘๐๗} ^{๘๐๘} ^{๘๐๙} ^{๘๑๐} ^{๘๑๑} ^{๘๑๒} ^{๘๑๓} ^{๘๑๔} ^{๘๑๕} ^{๘๑๖} ^{๘๑๗} ^{๘๑๘} ^{๘๑๙} ^{๘๒๐} ^{๘๒๑} ^{๘๒๒} ^{๘๒๓} ^{๘๒๔} ^{๘๒๕} ^{๘๒๖} ^{๘๒๗} ^{๘๒๘} ^{๘๒๙} ^{๘๓๐} ^{๘๓๑} ^{๘๓๒} ^{๘๓๓} ^{๘๓๔} ^{๘๓๕} ^{๘๓๖} ^{๘๓๗} ^{๘๓๘} ^{๘๓๙} ^{๘๔๐} ^{๘๔๑} ^{๘๔๒} ^{๘๔๓} ^{๘๔๔} ^{๘๔๕} ^{๘๔๖} ^{๘๔๗} ^{๘๔๘} ^{๘๔๙} ^{๘๕๐} ^{๘๕๑} ^{๘๕๒} ^{๘๕๓} ^{๘๕๔} ^{๘๕๕} ^{๘๕๖} ^{๘๕๗} ^{๘๕๘} ^{๘๕๙} ^{๘๖๐} ^{๘๖๑} ^{๘๖๒} ^{๘๖๓} ^{๘๖๔} ^{๘๖๕} ^{๘๖๖} ^{๘๖๗} ^{๘๖๘} ^{๘๖๙} ^{๘๗๐} ^{๘๗๑} ^{๘๗๒} ^{๘๗๓} ^{๘๗๔} ^{๘๗๕} ^{๘๗๖} ^{๘๗๗} ^{๘๗๘} ^{๘๗๙} ^{๘๘๐} ^{๘๘๑} ^{๘๘๒} ^{๘๘๓} ^{๘๘๔} ^{๘๘๕} ^{๘๘๖} ^{๘๘๗} ^{๘๘๘} ^{๘๘๙} ^{๘๙๐} ^{๘๙๑} ^{๘๙๒} ^{๘๙๓} ^{๘๙๔} ^{๘๙๕} ^{๘๙๖} ^{๘๙๗} ^{๘๙๘} ^{๘๙๙} ^{๙๐๐} ^{๙๐๑} ^{๙๐๒} ^{๙๐๓} ^{๙๐๔} ^{๙๐๕} ^{๙๐๖} ^{๙๐๗} ^{๙๐๘} ^{๙๐๙} ^{๙๑๐} ^{๙๑๑} ^{๙๑๒} ^{๙๑๓} ^{๙๑๔} ^{๙๑๕} ^{๙๑๖} ^{๙๑๗} ^{๙๑๘} ^{๙๑๙} ^{๙๒๐} ^{๙๒๑} ^{๙๒๒} ^{๙๒๓} ^{๙๒๔} ^{๙๒๕} ^{๙๒๖} ^{๙๒๗} ^{๙๒๘} ^{๙๒๙} ^{๙๓๐} ^{๙๓๑} ^{๙๓๒} ^{๙๓๓} ^{๙๓๔} ^{๙๓๕} ^{๙๓๖} ^{๙๓๗} ^{๙๓๘} ^{๙๓๙} ^{๙๔๐} ^{๙๔๑} ^{๙๔๒} ^{๙๔๓} ^{๙๔๔} ^{๙๔๕} ^{๙๔๖} ^{๙๔๗} ^{๙๔๘} ^{๙๔๙} ^{๙๕๐} ^{๙๕๑} ^{๙๕๒} ^{๙๕๓} ^{๙๕๔} ^{๙๕๕} ^{๙๕๖} ^{๙๕๗} ^{๙๕๘} ^{๙๕๙} ^{๙๖๐} ^{๙๖๑} ^{๙๖๒} ^{๙๖๓} ^{๙๖๔} ^{๙๖๕} ^{๙๖๖} ^{๙๖๗} ^{๙๖๘} ^{๙๖๙} ^{๙๗๐} ^{๙๗๑} ^{๙๗๒} ^{๙๗๓} ^{๙๗๔} ^{๙๗๕} ^{๙๗๖} ^{๙๗๗} ^{๙๗๘} ^{๙๗๙} ^{๙๘๐} ^{๙๘๑} ^{๙๘๒} ^{๙๘๓} ^{๙๘๔} ^{๙๘๕} ^{๙๘๖} ^{๙๘๗} ^{๙๘๘} ^{๙๘๙} ^{๙๙๐} ^{๙๙๑} ^{๙๙๒} ^{๙๙๓} ^{๙๙๔} ^{๙๙๕} ^{๙๙๖} ^{๙๙๗} ^{๙๙๘} ^{๙๙๙} ^{๑๐๐๐} ^{๑๐๐๑} ^{๑๐๐๒} ^{๑๐๐๓} ^{๑๐๐๔} ^{๑๐๐๕} ^{๑๐๐๖} ^{๑๐๐๗} ^{๑๐๐๘} ^{๑๐๐๙} ^{๑๐๑๐} ^{๑๐๑๑} ^{๑๐๑๒}

ชั้นประถมปีที่ ๒ เล่ม ๒ สำหรับชั้นประถมปีที่ ๓ เล่ม ๓
สำหรับชั้นประถมปีที่ ๔ เล่ม ๔ สำหรับชั้นประถมปีที่ ๕
(ในสมัยนี้มีชั้นประถมปีที่ ๕ เรียนวิชาชีฟ) ส่วนเล่ม ๖
และเล่ม ๗ นั้น สำหรับชั้นมัธยม โดยมุ่งหมายว่านักเรียน
นอกจากจะมี แบบเรียน แล้ว ยังควรมี แบบสอนอ่าน ที่จะ
อบรมนักเรียนให้ชอบการอ่านตั้งแต่เล็ก ๆ ความคิดของ
ท่านนี้ตรงกับแนวความคิดของนักการศึกษาปัจจุบัน ที่จัด
ทำหนังสือ ประกอบกรอ่าน หรือ อ่านประกอบ (สุดท้ายจะ
เรียก) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า SUPPLEMENTARY BOOKS
ซึ่งมีอยู่ดาษดื่นในประเทศที่จัดการศึกษาดีแล้ว

หนังสือแบบสอนอ่านใหม่ชุดนี้มีลักษณะเหมือนและ
แตกต่างกับหนังสือธรรมจรรยาเล่ม ๔ และ ๕ ซึ่งท่านแต่ง
เมื่อยังรับราชการอยู่ อย่างไรก็ตาม น่าจะลองพิจารณาดู
หนังสือธรรมจรรยา ประกอบด้วยหลักธรรมะซึ่งจะให้เด็ก
เกิดความรับผิดชอบ และสอดแทรกด้วยคำประพันธ์ที่ดี ๆ
ของโบราณทั้งไทยและเทศ ซึ่งนอกจากจะไม่ให้ผู้อ่านเบื่อ
แล้ว ยังช่วยให้มีนิสัยละเอียดอ่อน จดจำคำประพันธ์

อันไฟเรานั้นได้ อันจะเป็นปัจจัยให้เป็นผู้รักการประพันธ์
ในอนาคตอีกด้วย

ส่วนหนังสือแบบสอนอ่านใหม่ซึ่งแต่งในสมัย ๒๕ ปี
ต่อมานั้น มีคำประพันธ์เช่นเดียวกับหนังสือธรรมจรรยาและ
มีเพลงอีกด้วย สำหรับเด็กเล็ก ๆ ก็มีการแสดงทำประกอบ
ด้วย ส่วนความรู้นั้นไม่มีเฉพาะหลักธรรมะล้วน ๆ เช่น
หนังสือธรรมจรรยาเท่านั้น แต่ท่านได้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ
มารวมไว้ในเล่มเดียวกันโดยแบ่งเป็น ๓ ตอน ซึ่งท่าน
เขียนไว้ในคำนำแต่ละเล่มว่า “มิได้ปรารถนาจะบรรจุวิชา
สารพัดอย่าง แต่เพื่อให้มหาชนมีความรู้รอบตัวทุกคน
ควรรู้ และจะเตรียมเด็กให้มอบคุณธรรม ๓ ประการ คือ มี
น้ำใจเป็นนักวิทยาศาสตร์-เป็นนักกีฬาและเป็นพลเมือง
ดี ซึ่งถ้าเด็กมีพื้นฐานแห่งการศึกษาตั้งกล่าวนแล้ว อนาคต
ของเขาก็จะมีแสงสว่างแห่งความดี

หากมีญาณวิถีใดที่ท่านเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีและ
คุณกรรชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา จะหยั่งทราบได้ว่า ได้มี
การจัดพิมพ์หนังสือ แบบสอนอ่านใหม่เล่ม ๑ และเล่ม ๒

ชั้นในชั้น^๕ เพื่อเป็นบรรณาการแด่ท่านที่กรุณาในงาน
พระราชทานเพลิงศพคุณครุชิต เทพหัสดิน ณ อยุธยา ใน
วัน^๕ รวมทั้งจะได้มอบให้แก่โรงเรียนระดับประถมทั้งใน
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อใช้ประกอบการศึกษาด้วย
จำนวนหนึ่งท่านทั้งสองคงจะโสมนัสและอนุโมทนาด้วย

อนึ่ง หากเกิดประโยชน์อันใดเนื่องจากการจัดพิมพ์
หนังสือแบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑ และเล่ม ๒ นี้ ขออานิสต์
อันเกิดจากประโยชน์นั้น จงตกลงบันดาลให้ คุณครุชิต
เทพหัสดิน ณ อยุธยา ประสบความสุขเกษมสำราญตามควร
แก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

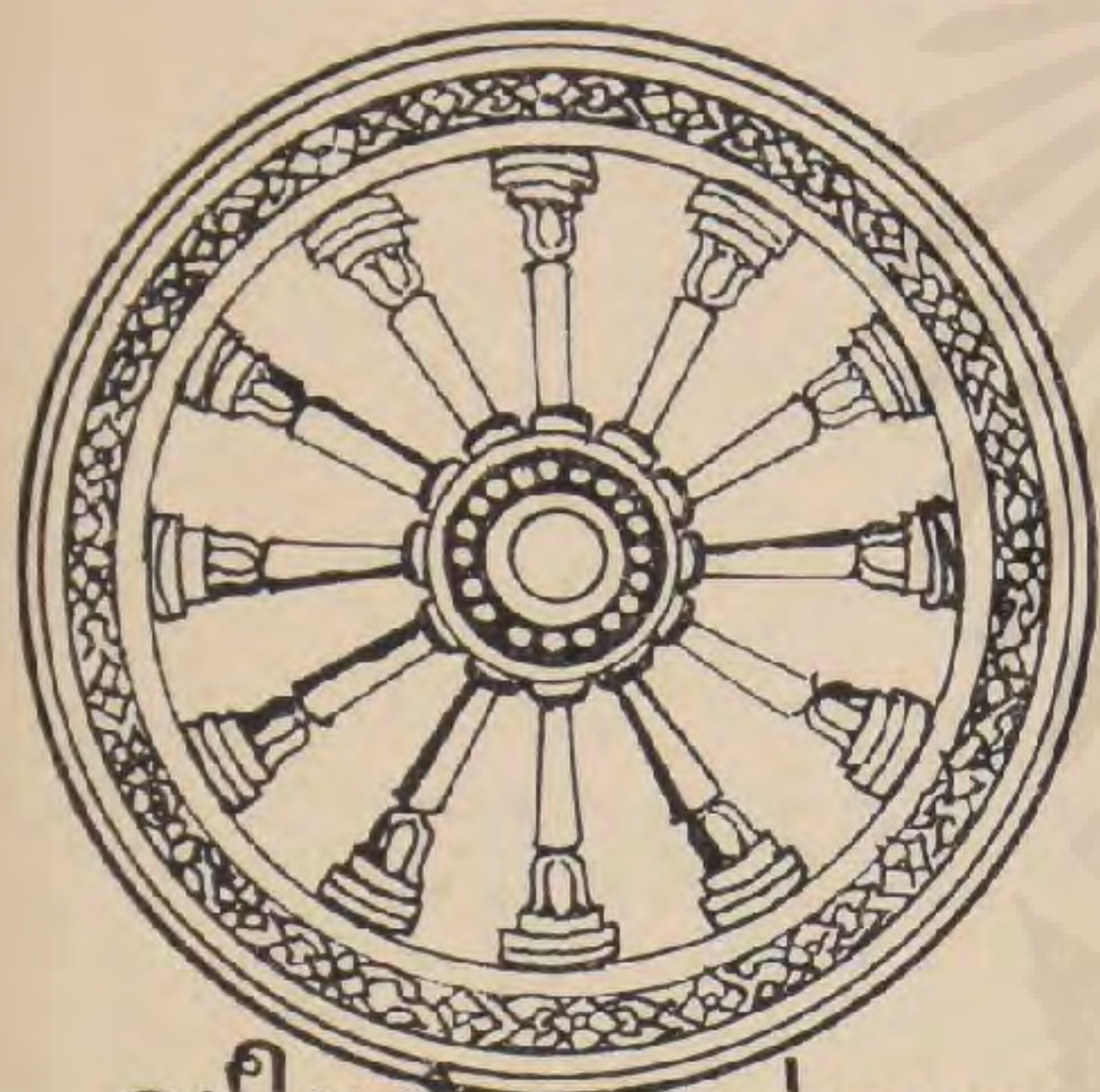
เสนาะจิต สุวรรณโพธิศรี

๑๘ มกราคม ๒๕๑๔

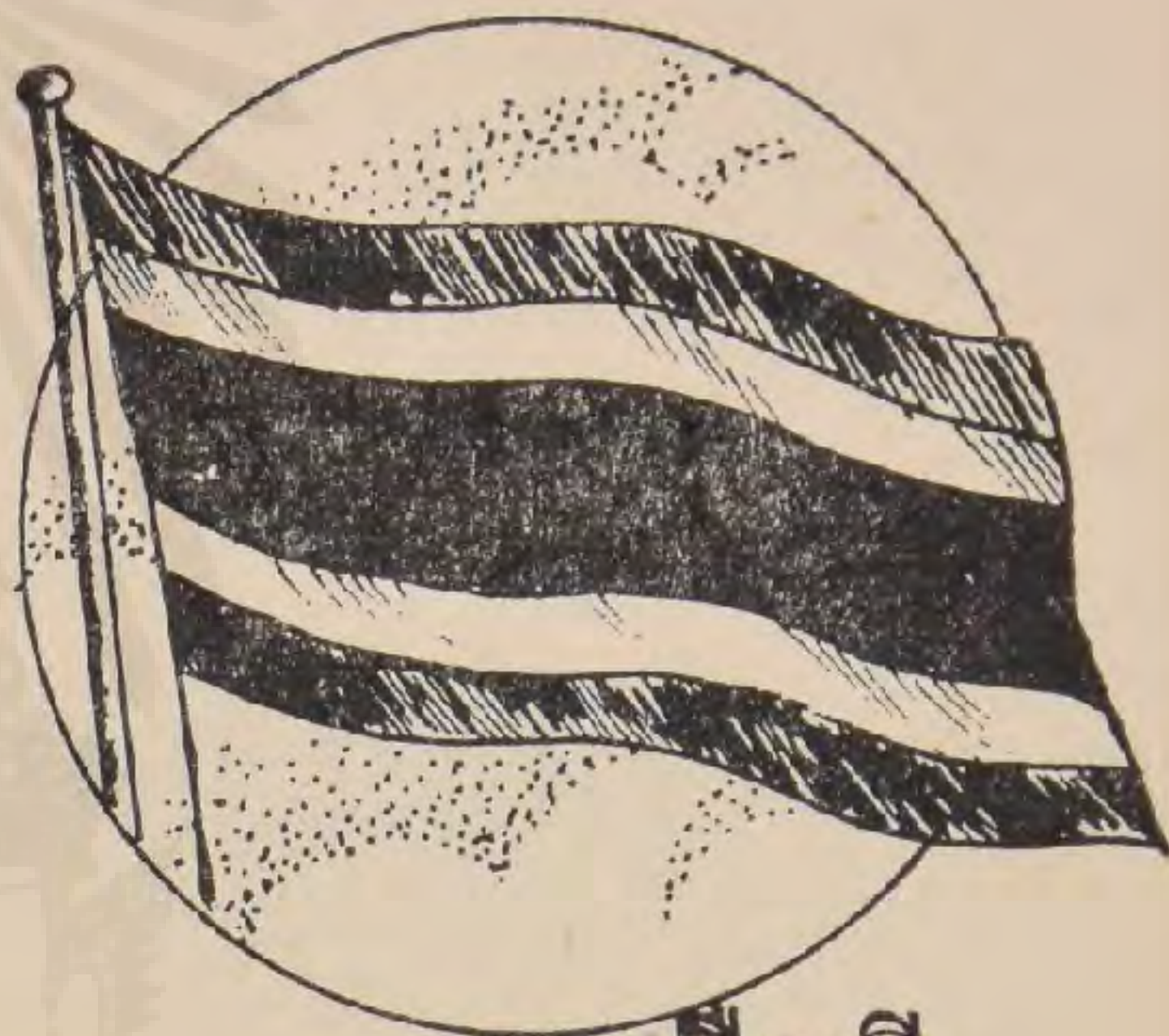
แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

ของ

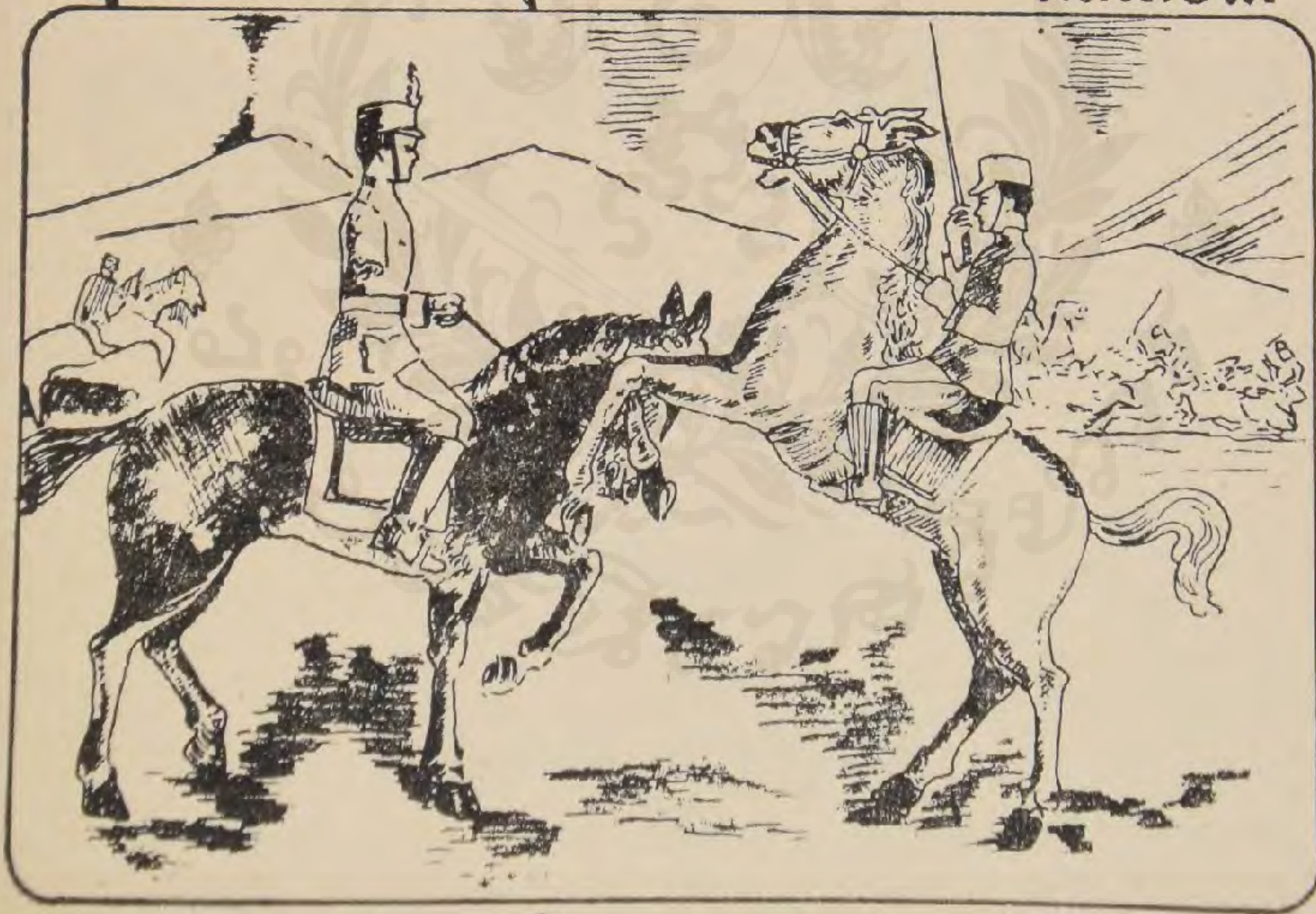
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
สำหรับชั้นประถมปีที่ ๒

อยู่ในอาณาจักรแห่งเหตุ

พลเมืองดี

หัวใจนักกีฬา

ปกอ่อน

เล่มละ ๑๐ สตางค์

แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

ของ

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

สอนธรรมชาตศึกษา—อบรมน้ำใจนักกีฬา

และพลเมืองดี

สำหรับประถมปีที่ ๒

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๑๔/๕๖๘

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

หนังสือแบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑ ของเจ้าพระยา
ธรรมศักดิ์มนตรี พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ห้าหมื่น ฉบับ
ใน พ.ศ. ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(ลงนาม) สิ้นธุสงครามชัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ใช้ได้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และห้ามมิให้นำใบอนุญาตนี้
ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับอนุญาตเป็นอันขาด)

หมายเหตุของผู้พิมพ์

การตีพิมพ์ใบอนุญาตฉบับนี้ลงด้วย ก็เพื่อแสดงให้
เห็นว่า หนังสือสอนอ่านใหม่เล่มนี้เคยได้รับอนุญาตให้ใช้
เป็นแบบเรียนได้ครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔

วิธีใช้

๑. แบบสอนอ่านนี้ เลือกใช้สำหรับให้คัดลายมือและเขียนตามบอกด้วยเสมอไป เลือกที่เหมาะสม และยาวสั้นพอควรแก่เวลา

๒. การจำตัวสะกดเป็นการเรียนทางตา คือดูภาพแห่งคำให้ติดตา ไม่ใช่เรียนทางหู ที่ให้ท่องตัวสะกดโดยตาไม่ได้ดูนั้นมีประโยชน์น้อย การคัด นอกจากเป็นการคัดลายมือ จึงเป็นการหักให้จำตัวสะกดติดตาด้วย ก่อนลงมือเขียนตามบอก ควรให้มีเวลาดูตัวสะกดในเรื่องที่จะเขียนสัก ๕ นาที ครูช่วยเตือนให้สังเกตด้วย เวลาให้ดูนั้นแหละเป็นเวลา สอน เวลาเขียนนั้นเป็นเวลา สอบ ดังวิธีที่ใช้มาแล้วในแบบเรียนใหม่ เล่ม ๑ สำหรับประถม ๑

๓. คำทาย หรือเครื่องเล่น เครื่องจำ เครื่องสังเกต ที่มีท้ายบท มีประโยชน์ทางสอบ ครูควรใช้ให้เต็มที่ เครื่องเล่นก็ช่วยให้เล่นสำเร็จทุกอย่างไป ในเวลาอ่าน ครูย่อมซักถามและอธิบาย ช่วยความเข้าใจของนักเรียนอยู่แล้วด้วย เพราะเวลานั้นเป็นเวลา สอน

๔. ในปีหนึ่ง ควรได้อ่านจบเล่ม กับทวนต้นจนจบด้วยอีกหนหนึ่ง ถ้ามีเวลา

๕. เวลาอ่านให้อ่านถ่วงวรรคตอน เวลาคัด เขียน ก็กวาดชั้นเรื่องวรรคตอน จะได้เป็นการสอนรูปประโยคไปด้วย เมื่อเรียนไวยากรณ์ในแบบเรียนใหม่ เล่ม ๒ ก็จะเข้าใจได้ง่าย การตั้งต้นให้ถูกและรอบคอบไปเสียแต่ต้นเช่นนี้ เป็นการสมควรนัก

คำนำ

นักเรียน ต้องเป็นนักอ่าน นักอ่านเท่านั้นที่จะเป็น
พหุสูตรได้ นอกจากแบบเรียน จึงต้องมี แบบสอนอ่าน
ที่อบรมไว้ให้นักเรียนชอบการอ่านไปแต่เล็ก ๆ

แบบสอนอ่านมักทำเป็นชุด ๆ เช่น ชุดจรรยา ชุด
ประวัติศาสตร์ ชุดภูมิศาสตร์ ชุดกวีนิพนธ์ ชุดเบ็ดเตล็ด
ฯลฯ ชุดหนึ่ง ๆ ก็มีหลายเล่ม สำหรับให้อ่านชั้นละเล่ม

แบบเรียนใหม่จะต้องมีแบบสอนอ่านประกอบด้วย
ชุดหนึ่ง ขาพเจ้าจึงจัดทำขึ้น เพื่อให้เหมาะแก่มหาชนใช้
คือ ให้ความรู้รอบตัวที่ทุกคนต้องรู้ และราคาย่อมเยา
ตามแนวความประสงค์ของแบบเรียนใหม่นั้น ให้ชื่อว่า
แบบสอนอ่านใหม่

ขาพเจ้าเชื่อว่า การอบรมพลเมือง ควรเป็นไปใน
ทางอบรมให้น่าใจเป็น นักวิทยาศาสตร์ เป็น นักกีฬา และ
เป็น พลเมืองดี ประการต้นจะให้คนอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ
ประการที่ ๒ ที่ ๓ จะให้คนเป็นมนุษย์ที่ไว้ใจได้ ถ้าใคร

ประกอบด้วยคุณธรรมทั้ง ๓ ประการนี้แล้ว ผู้นั้นจะเป็น
นายหรือบ่าว เป็นเจ้าหรือเป็นข้า ก็ควรใช้ได้ทั้งนั้น

ข้าพเจ้าปรับปรุงแบบสอนอ่านชุดนี้ขึ้นด้วยความมุ่งหมาย
เช่นว่านั้น และให้ทั้งชุดมี ๓ เล่ม สำหรับอ่าน แต่ชั้น
ประถม ๒ ถึงประถม ๖ กับต่อยอดอีก ๒ เล่ม สำหรับผู้
จบประถม ๔ แล้ว ขนเรียนมัธยม จะได้มีอ่านจนจบ
มัธยมต้น คอมัธยม ๔

หนังสือนี้ไม่ปรารถนาจะบรรจุวิชาสารพัดอย่าง
ต้องการแต่จะปฏิบัติความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วเท่านั้น แต่
ถ้าหนังสือนี้ให้ผลสมความมุ่งหมาย หนังสือนี้ก็ย่อมจะ
เตรียมเด็กไว้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นพลเมืองในอนาคตของ
สยาม

ธรรมศักดิ์มนตรี

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘

บัญชีเรื่อง

ความลับของธรรมชาติ

อากาศเลี้ยวไฟ-โคมพักทอง	๑
ลอยน้ำ-จมน้ำ-แข่งเรือ	๔
ความกดของอากาศ-หลอดระบายน้ำ	๗
ไอน้ำ	๑๑
อาทิตย์กับเงา	๑๔
แม่เหล็ก	๑๘

สัตว์

หางของสัตว์	๒๒
ตาของสัตว์	๒๕
ที่อยู่ของสัตว์-อ่างปลา	๒๘
รังมด	๓๕

พืช

ทำสวน-ใส่เดือน	๓๘
ปลูกต้นไม้	๔๐

ถอนหญ้า	๔๑
หนอนเป็นศัตรู	๔๒
นก	๔๔
คางคก	๔๗
แมลงภู่-และผีเสื้อ	๔๙

น้ำใจนักกีฬา

ซื่อนหา	๕๗
ฟุตบอล	๕๘
ร่อนรูป	๕๙

พลเมืองดี

การตอบแทน	๖๓
การสมาคม	๖๕
การงาน	๖๘

ธรรมทั้งหลายมีเหตุเป็นแดนเกิด
บรรดาสัตว์โลก
มนุษย์เท่านั่นอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ

ᠨᠠᠭᠤ ᠶ᠋ᠢ

ความลับของธรรมชาติ

๔ ๕ ๖ ๗ ๘
เบญจเบองตนแห่งวิทยาศาสตร์

ซึ่งจะอบรมให้อยู่ในอำนาจแห่งเหตุ

อากาศเลี้ยวไฟ

โคมฟักทอง

แดงกับเฟือกทำโคมฟักทองเล่น แม่ให้ลูกฟักทอง
ค้ำแล้ว ประเดี้ยวฟักกลับ เขาจะจุดหลอดฟ้อ พอจุด
เทียนในโคมแล้ว เขาก็เข้าแอบใต้โต๊ะ

โคมดับ ห้องมืด แแดงถามเฟือกว่า “เฟือก ดับไฟ
หรือ?”

เผือกตอบว่า “เปล่า หนูคิดว่าไฟดับ ถ้าอย่างนั้น
ลมพัดดับกระมัง”

ทั้งสองคนคลานออกมาจากใต้โต๊ะ คลำหากัน เพราะ
มืด

แดงขีดไม้ขีดไฟจุดเทียนในโคมอีก เผือกปิดประตู
ไม่ให้ลมเข้า แล้วทั้งสองคนเข้าซ่อนใต้โต๊ะคอยพ่อ

โคมค่อยหรี่ลง แล้วดับอีก ทั้งสองคนต่างร้องถามว่า
ใครดับไฟ แล้วทั้งสองคนก็นึกกลัว ค่อยคลานออกไปเปิด
ประตู ออกไปยืนที่ระเบียงนอกห้อง

“เผือก แกดับไฟหรือ? ทำให้พี่ตกใจ” แแดงถาม

เผือกตอบว่า “เปล่า หนูไม่ได้ดับ หนูนึกว่าไฟแดง
ดับ หนูก็นึกกลัวเหมือนกัน”

พอตีพ้อมาถึงบ้าน พ่อถามว่า “อะไรกัน เจ้าหนู?”

ทั้งสองคนเล่าเรื่องให้พ่อฟัง แต่พ่อไม่กลัวเลย พ่อ
กลับชวนให้เข้าไปดูโคม

พ่อว่า “ต้องมีเหตุที่ทำให้ไฟดับ ถ้าเกิดอะไรขึ้น ก็
ต้องมีต้นเหตุแน่ๆ”

พอพ่อขีดไม้ขีดไฟจุดโคมดู พ่อก็ว่า “อ้อ! รู้แล้ว

ช่องตากมูกปากที่เจาะเล็ก ไม่มีอากาศข้างในพอ ไฟก็ต้องดับ ไฟต้องมีอากาศเล็งจึงจะติดอยู่ได้”

แดงว่า “หนูไม่ทราบ ไม่ทันคิด ถ้าอย่างนั้น เราก็เล่นโคมฟักทองไม่ได้ สนุกกัน”

พ่อว่า “เล่นได้ซี! อย่างกลัว เจาะรูข้างบนให้อากาศเข้าได้มาก ๆ ก็แล้วกัน” พ่อช่วยเอามีดคว้านข้างบนให้กลวงโต แล้วก็จุดเทียน ทนเทียนลูกโพลงและไม้ค้ำอีก

พ่อสอนว่า “ทำโคมเล่น ต้องเปิดช่องข้างล่างข้างบนไว้ให้พอ อากาศเดินเข้าออกได้สะดวก มีอากาศเล็งไฟพอ ไฟก็ไม่ดับ”

เกรงเล่น

๑. จุดเทียน เอาถั่วแฉกครอบเทียน ทอบได้ไหม ว่าทำไมเทียนดับ ?

๒. จุดเทียน ๒ เล่ม เอาถั่วแฉกเล็กครอบเล่มหนึ่ง เอาถั่วแฉกใหญ่ครอบเล่มหนึ่ง คอยดูว่าเทียนเล่มไหนจะดับก่อน ทำไม ?

ลอยน้ำ—จมน้ำ

แข่งเรือ

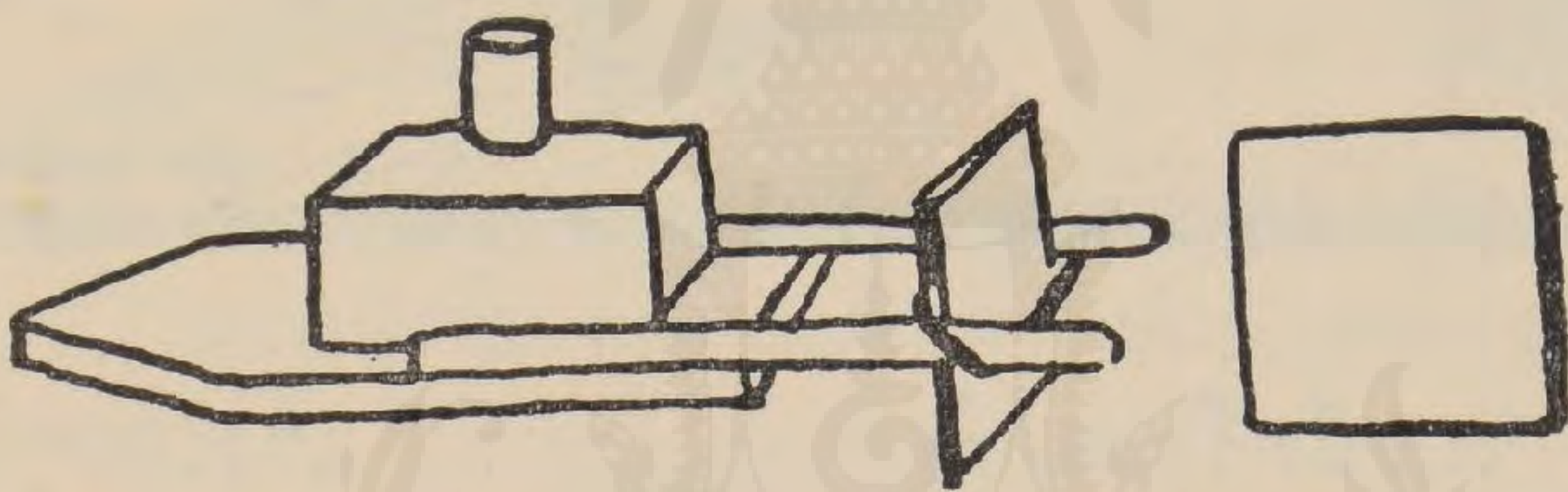
เด็ก ๆ กำลังทำเรือเล่น แม่ช่วยสอนให้ทำ บางคน
เอากระดานทำเรือ บางคนเอากาบมะพร้าวทำเรือ แม่ให้
เศษผ้าคนละชิ้นสำหรับทำใบ

เรือของแดงแล้วก่อน แแดงจะเอาไปลอยในบ่อ แม่
กลัวลูกจะตกน้ำ บอกให้ลอยในถัง แแดงกับเผือกช่วยกันตัก
น้ำใส่ถัง เด็กอื่น ๆ ช่วยกันอีกหลายคน

แดงเอาเรือใบลงลอยในถัง เอาปากเป่าที่ใบ เรือก็
แล่นไป เรือของเผือกติดใบไม่ได้ เผือกเอามือดันให้เรือ
แล่นไป

แม่บอกว่า เรือยนต์เขามีใบพัดหมุนให้เรือแล่นได้
แม่จะทำใบพัดหมุนให้ดู แม่เอากะดานทำใบพัด เอาเส้น
ยางผูกใบพัดเข้ากับท้ายเรือ

แม่หมุนใบพัดจนยางบิดตึง แม่จับใบพัดไว้ไม่ให้
หมุนกลับ แม่เอาเรือลงลอยในถัง พอแม่ปล่อยมือใบพัดก็
หมุนกลับ ทำให้เรือแล่นไปได้ เด็กทุกคนชอบใจ และ
สนุกกันใหญ่

แดงทำเรืออย่างของแม่บ้าง เพราะแดงชอบเรือแล่น
ได้เองมากกว่าเรือใบ เรือของแม่กับเรือของแดงแข่งกัน
ในถังสนุกดี เรือลำของแม่ตกเป็นของเผือก แแดงกับเผือก
เล่นแข่งเรือกันทุกวัน

วันหนึ่งเรือของเผือกแล่นเร็วมาก แข่งชนะทุกครั้ง
 เพราะแม่ใส่เส้นยางเติมเข้าอีกเส้นหนึ่ง แดงจึงเติมของ
 แดงเป็นสามเส้น คราวนี้เรือของแดงชนะ และเด็ก ๆ ได้
 ความรู้ว่า ยิ่งใส่ยางหลายเส้นใบพัดก็ยิ่งหมุนแรงและหมุน
 ได้นานเข้า

“แม่จ๋า! เรือยนต์เราใส่ยางกี่เส้นจ๊ะ?” เผือกถาม
 แม่ตอบว่า “เรือยนต์เรามีเครื่องยนต์แทนยางจ๊ะ!
 เครื่องยนต์ทำให้ใบพัดของเรือหมุนไปได้ เรือกลไฟเราก็
 มีเครื่องจักรทำให้ใบพัดหมุนไป”

วันหนึ่งแดงเอากระดานไม้แดงมาทำเรือ พอลองลอย
น้ำดู กระดานก็จมน้ำ เด็ก ๆ พากันสงสัย แดงวิ่งไปถามแม่
แม่บอกว่าไม้แดงหนักกว่าไม้ฉำฉา แผ่นเท่ากัน ชั่งดูในมือ
ก็รู้ว่าหนักกว่ากันเป็นกอง

เครื่องเล่น

๑. ลองเอากระดานทั้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?
๒. ลองเอาตะปูทั้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?
๓. ลองเอาก้อนดินทั้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?

ความกตของอากาศ

หλοกระบายน้ำ

เช้าวันหนึ่งแม่บอกว่า “ถึงน้ำสกปรกเต็มที หนูจง
ช่วยกันเปลี่ยนน้ำเสียที” เด็ก ๆ พากันหาขันเสียงเอะอะกัน
ใหญ่ หนูมะลิน้องเล็กหาได้แต่ถ้วยเล็ก

แม่ว่า “ตักด้วยขันและถ้วยกว่าจะหมดก็นาน แม่จะ
ทำให้ดู มีวิธีที่ดีกว่านั้น”

แม่ไปหยิบหลอดยางยาวมาเส้นหนึ่งจากในตู้ ทั้งลง
ไปในถังน้ำ ที่ปลายหลอดทั้งสองข้างอยู่ไถ่น้ำ มีน้ำเป็น
ฟองปุด ๆ ขึ้นมาจากปลายหลอด

“เห็นฟองปุด ๆ นั้นไหม?” แม่ถาม “นั่นคืออากาศ
ในหลอดยางออกมาจากหลอด น้ำไหลเข้าไปในหลอดแทน
ที่อากาศ” แม่ไม่ต้องการให้มีอากาศในหลอดเลย

“เดี๋ยวนี้ฟองปุด ๆ หมดแล้ว แปลว่าน้ำเข้าอยู่ใน
หลอดเต็มแล้ว น้ำไล่อากาศออกหมดแล้ว” ว่าแล้วแม่ก็
เอามือบีบปลายหลอดแน่นข้างละมือ ไม่ให้น้ำไหลออกมา
ได้

แม่ปล่อยปลายหลอดข้างหนึ่งจุ่มลงในถัง ปลาย
หลอดอีกข้างหนึ่งห้อยไว้ในถังสังกะสีที่พินข้างถังน้ำ ปลาย
หลอดในถังสังกะสีอยู่ต่ำกว่า น้ำก็ไหลลงถังสังกะสี

แดงเป็นคนสังเกตดี บอกว่า “ดูซิ! น้ำในถังก็ต่ำลงด้วย น้ำไหลออกจากหลอดลงถึงสังกะสีไม่หยุด จนเกือบเต็มถึงสังกะสีแล้ว”

เผือกว่า “เอ! วิธีถ่ายน้ำอย่างนี้ดี มันไหลออกเอง เราไม่ต้องเอาขันตักเทให้เหนื่อย”

แม่ยกถังสังกะสีไปเทน้ำรดต้นไม้ แล้วเอามารองใหม่แดงยกปลายหลอดทางถึงสังกะสีบีบไว้ไม่ให้น้ำไหล พอ

แม่เอางังสังกะสีมาวางลง แดงก็ปล่อยปลายหลอดให้น้ำ
ไหลลงถังอีก ไม่ช้ำน้ำในถังทั้งหมด

แดง “วิธีเทน้ำด้วยหลอดอย่างนี้สนุกดี”

เผือก “สนุกเท่ากับเล่นแข่งเรือ”

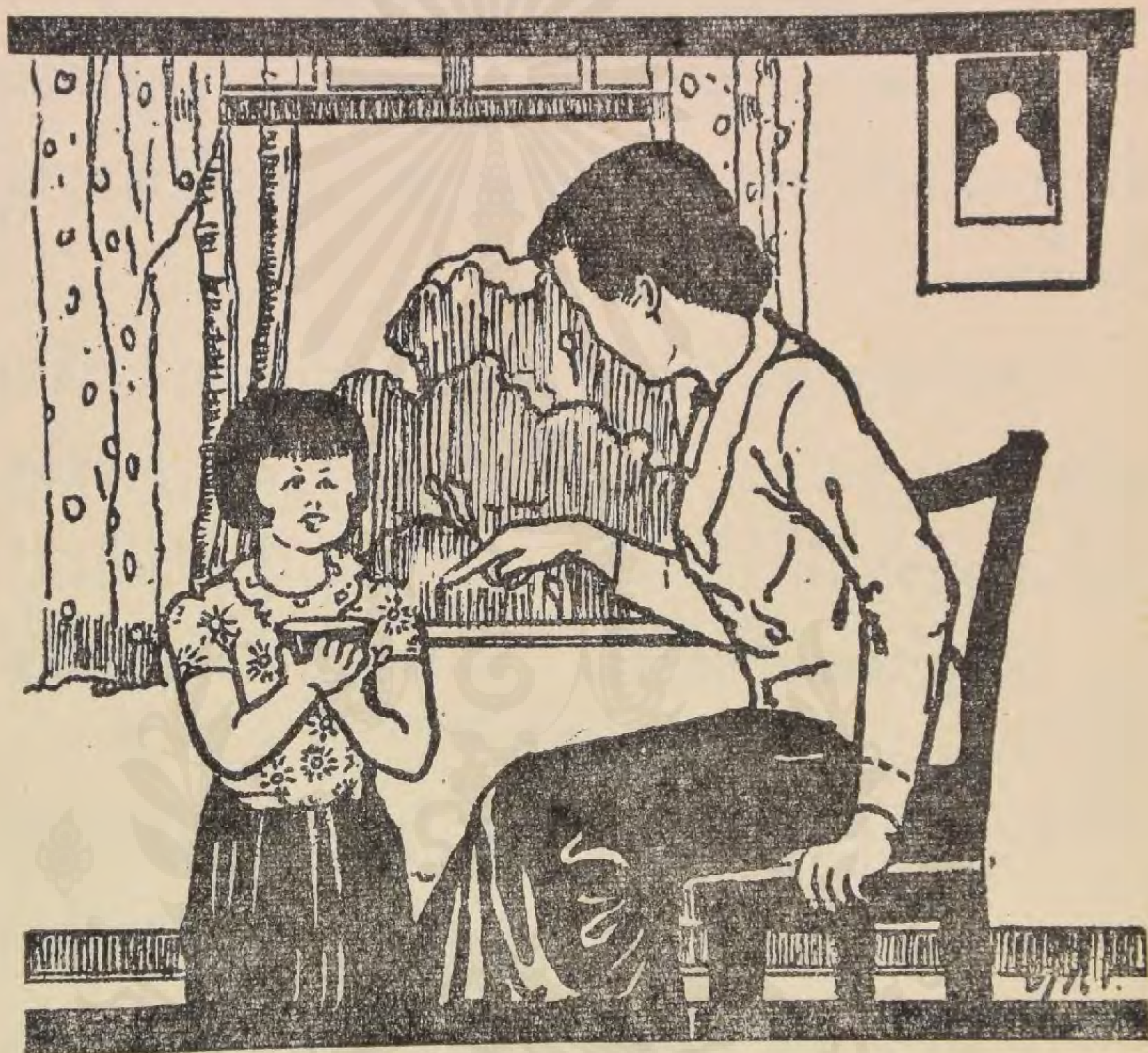
การเล่น

ลองถ่ายน้ำวิธีนี้ด้วยหลอดยางเล็ก ๆ ใช้ถังหรือถ้วย
หรือกระป๋องน้ำเล็ก ๆ ใส่น้ำแทนถังใหญ่

ต้องระวังจุ่มหลอดยางให้จมน้ำตลอดสาย และให้
หมดฟองปุด ๆ เพื่อให้แน่ใจว่า น้ำเข้าไปไล่อากาศออก
หมดแล้ว

เมื่อยกยางขึ้นจากน้ำ ต้องเอามือบีบปลายยางทั้งสอง
ข้างให้แน่น เพื่อให้น้ำในหลอดยางจะได้ไหลออกมา

แม่หัวเราะบอกว่า “หนวด^ขไม่เห็นหรือ^ข ออกไปเล่น
กับพี่ๆ เขาเถิด พรง^ขน^ขจึงมา^ขดู^ขหน้า^ขใน^ขถว^ขย” มะลิทำตามคำแม่

พอร^ขูง^ขชน^ขเข้า^ขมา^ขมะ^ขลิ^ขต^ขน^ขชน^ขมา^ขดู^ขหน้า^ขใน^ขถว^ขย^ขที่^ขหน้า^ขตา^ขง^ข เห็น
เหล็^ขน^ขน^ขอย^ขกว^ขา^ขที่^ขใส่^ขไว้^ขเม^ขื่อ^ขวาน^ขน^ข ร^ขูง^ขชน^ขอ^ขก^ขว^ขน^ขหน^ขง^ขย^ขิง^ขเหล็^ขน^ข
น^ขอย^ขลง^ขอ^ขีก

วัน^ขส^ขุด^ขท^ขาย^ขหน้า^ขไม่^ขเหล็^ขน^ขเลย มะ^ขลิ^ขจ^ขึง^ขเอา^ขถว^ขย^ขไป^ขให้^ขแม่^ขดู

ไอน้ำ

ว่าน้ำได้ระเหยไปในอากาศหมดแล้ว

แดงกับเผือกทราบเรื่อง ก็ลองเล่นอย่างมะลิ ถ้วย
ของเผือกวางบนชั้นในห้อง ถ้วยของแดงวางที่บนม้านั่ง
นอกชาน

พอรุ่งขึ้นต่างคนต่างไปดู เห็นถ้วยของแดงน้ำงวด
มากกว่าของเผือก พี่น้องพากันไปหาแม่

แม่บอกว่า “ถ้วยของแดงอยู่กลางแจ้ง ถูกแดดถูก
ลมมาก น้ำก็ระเหยเร็ว ถ้ายิ่งต้มด้วยไฟอย่างน้ำในกาที่เรา
ต้มน้ำร้อน น้ำจะระเหยมากจนแลเห็นไอน้ำเป็นฝอยเหมือน
ควัน ขึ้นจากพวยกา”

มะลิร้องว่า “หนูรู้ว่าน้ำระเหยไปไหน มันเป็นไอลอย
ไปในอากาศ”

เครื่องเล่น

๑. เอาจาน ๒ จานเท่า ๆ กัน ใส่ น้ำเท่ากัน จานหนึ่ง
เอาไว้กลางแดด อีกจานหนึ่งเอาไว้ในร่ม คอยดูว่าน้ำใน
จานไหนจะแห้งเร็วกว่ากัน ทำไม?

๒. ตวงน้ำครึ่งถ้วยชา กรอกใส่ขวด แล้วตวงอีก
เท่ากันใส่ในจาน ตั้งไว้แห้งเดียวกัน ทายว่าน้ำในขวดกับ
ในจานไหนจะแห้งก่อนกัน ทำไม?

อาทิตย์ กับ เงา

บ่ายวันหนึ่งแดดจัด ส่องเข้ามาทางหน้าต่าง สว่าง
ครึ่งห้อง เด็ก ๆ หารอกันว่าจะเล่นอะไรดี

แม่ถามว่า “เล่นหนังเอาไหมจะ?”

เด็ก ๆ ร้องพร้อมกันว่า “เอาซิจะ! แม่” ทุกคนเต้น
ตัวดีใจมาก

แดงเคยดูหนัง ร้องว่า “เราต้องมีจอฉายหนัง”

แม่ตอบว่า “ผ้าของแม่มี ใครจะช่วยกันซึ่งจอบ้าง?”
ทุกคนอาสาทันที

แม่กับแดงช่วยกันผูกเชือกขึงกลางห้อง แล้วแม่เอา
เข็มหมุดกดผ้าติดกับราวเชือก ปล่อยให้ผ้าห้อยลงมาเป็น
จอแสงแดดส่องทางหน้าต่างถูกจอสว่าง

แม่บอกว่า “จอสเสร็จแล้ว ใครจะนายหนังก่อน?”

ที่แรกไม่มีใครตอบ สักครูหนึ่งมะลิว่า “หนูอยาก”
แม่จึงพาไปยืนที่หลังจอทางด้านหน้าต่าง

เด็ก ๆ ไม่เห็นตัวแม่กับมะลิ แต่เห็นเงาแม่จับมะลิ
ให้ทำท่าต่าง ๆ ทุกคนตบมือกันลั่น

เด็กทุกคนขอไปฉายหนังบ้าง แม่ยอมให้ผลัดกันไป
ฉายทีละคน

แดงเข้าไปหลังจอ เปลี่ยนเอาเสื้อผ้าของมะลิใส่แล้ว
ทำท่าคานับ

เด็ก ๆ นึกว่ามะลิ แต่เผลอกข้างสังเกต บอกว่าแดง
เพราะเสื้อผ้าของมะลิที่แดงใส่นั้น คับและสั้นเต๋อ เด็กทุก
คนเลยหัวเราะสนุกสนานใหญ่

ที่ชั้นที่สุดนั่นคือ เผลอกเข้าไปฉายหนังทำท่าเหมือนพ่อ
เอาเสื้อหมวกของพ่อใส่รุ่มร่าม ถือไม้เท้าด้วย

แม่หัวเราะงอ ๆ เด็ก ๆ ตบมือ และชมว่าเผลอกทำท่า
พ่อเหมือนมาก

เมื่อหนังเลิก เพราะแดดหมด แม่ถามว่า “ใครจะ
บอกได้บ้างว่า อะไรทำให้มีเงาที่จอ?”

เด็กทุกคนซึ่งกันตอบ แม่ให้แดงตอบคนเดียวก่อน

แดง “แดงสองถูกตัวเรา แดงทะเลตัวเราไปไม่ได้
จึงมีเงามืดที่จอ ถูกไหมจะ! แม่?”

“ถูกทีเดียวจะ! แดงตอบดีมาก” แม่ตอบ แล้วก็
ถามให้เผือกตอบบ้างว่า “มีอะไรบ้างที่แสงแดงสองลอดได้
และเลยไม่มีเงา?”

เด็ก ๆ งง เผือกก็ตอบไม่ได้ แม่ชี้ให้ดูช่องกะจก
เหนือหน้าต่าง ทุกคนซึ่งกันตอบว่า “กระจกจะ!”

แม่ “ถูกแล้ว แดงสองลอดกระจกได้ แต่เดี๋ยวนี้
ทำไมไม่มีแดงสองลอดกระจกและหน้าต่างเข้ามาอีกล่ะ?”

มะลิ “สายแล้วจะ!” แดงเติมท้ายว่า “เวลาสาย
พระอาทิตย์ขึ้นสูง หลังคาบัง แดงจึงไม่ส่องเข้าหน้าต่าง”
แม่ชมอีกว่าแดงตอบดีมาก

วันรุ่งขึ้นเด็กขอเล่นฉายหนังอีก แต่แดงบอกว่า
“เล่นไม่ได้ แดงไม่มี พระอาทิตย์ไม่ส่อง”

แม่ แก้ว “พระอาทิตย์ก็ส่องจะ! แต่มีเมฆบังเสีย
จึงเกิดเงาร่มที่แผ่นดิน เป็นเงาแผ่นใหญ่ จนเราเห็นเป็น
แดงไม่ส่องไป”

คำถาม

๑. ทำไมเงายาวเวลาเช้า ?
๒. อะไรทำให้เงาสั้นในเวลาเที่ยง ?
๓. เวลาจวนเย็นเงาสั้นหรือยาว ?

แม่เหล็ก

แดงกับเผือกกำลังเล่นต่อกรรنگ มะลิมาขอเล่นด้วย
มะลิทำหีบตาปุก ตาปุกตกลงลอดหมด มะลิร้องไห้ เสียใจ

“ไม่เป็นไร ไม่ต้องร้องไห้” แดงบอก

เผือกเอาหมอนงัดกระดานทดลอง งัดไม่ขึ้น แดงห้าม
แดงกลัวเผือกจะทำให้ฟันเรื้อนเสีย

“หนูจะไปเก็บตาปุกที่ใต้ถุน” มะลิพูดแล้วก็จะลอดเข้าไป
ใต้ถุน แต่ใต้ถุนเตี้ยและมืด มะลินึกกลัว

“เราเข้าไปใต้ถุนด้วยกันหมดก็แล้วกัน” เผือกพูดกับ
แดง ทั้งสามคนจึงกำลังมุดใต้ถุน

ตาสาเดินผ่านมาถามว่า “เด็ก ๆ เล่นซุกซนอะไรกัน ?
 จะลอคเข้าไปใต้ถุนทำไม ?”

“ตาปตกลองจะ !” แดงร้องบอก

“ออกมา อย่าเข้าไปมีด ๆ ดุชิ ! พาน้องเล็ก ๆ เข้าไป
 คว้า” ตาสาห้ามไว้

เด็ก ๆ กลับออกมา และวานตาสาให้ช่วยเอามือล้วง
 ที่ล่อง ตาสาแขนยาว แตะมือโตคืบล่อง มือเด็ก ๆ เล็ก ล้วง
 ลงได้ แต่แขนสั้นล้วงไม่ถึง

ตาสา “คอยก่อน ตาจะไปเอาเครื่องมือมาล้วง”

ตาสาไปเอาเหล็กโค้ง ๆ ปลายทาสีแดง มาผูกเชือก

หย่อนลงไปในห้อง พ่อแกชักเชือกขึ้นมา ตาปูกติดเหล็ก
ของแกขึ้นมาหลายตัว

“ประหลาดจริง” แดงร้องขึ้น

“เครื่องมือของตาฉัน” เพื่อกว่า

เด็ก ๆ ขอดูเหล็กของตาสา ๆ อธิบายว่า “เหล็กนี้เป็น
แม่เหล็ก มันดูดเหล็กติด เด็กเหล่านี้อย่างไม่เคยเห็น”

“ให้ฉันหย่อนลองดูบ้าง” เพื่อกขอ ทั้งแดงทั้งมะลิ
ก็ขอ

ตาสาให้แดงลองดูก่อน แดงหย่อนแม่เหล็กลงไปใน
ห้อง แม่เหล็กถูกตาปู ๆ ติดขึ้นมาอีกหลายตัว แดงว่า
“สนุกดี”

เพื่อกกับมะลิแย่งจะหย่อนบ้าง ตาสาแก่ให้ผลัดกัน
ทีละคน จนเก็บตาปูขึ้นหมด มะลิช่วยเอาดินสอตำจะทิ้งลง
ไปในห้อง ตาสาห้ามไว้ แกลถามว่า “จะทิ้งลงไปทำไม?”

มะลิตอบ “ทิ้งลงไป แล้วจะได้เอาแม่เหล็กตั้งมัน
ขึ้นมาสิคะ ! ตา”

ตาสา “ไม่ได้ ๆ แม่เหล็กไม่ดูดดินสอ มันดูดแต่เหล็ก

เท่านั้น เราจึงเรียกมันว่าแม่เหล็ก” แกล้งให้มะลิเอาแม่เหล็กแตะที่หินสอ ๆ ก็ไม่ติดแม่เหล็ก

เผือก “โหมละ ! จริงของตา แม่เหล็กมันไม่ดูดของอื่น”

แดง “มันดูดแต่เหล็กเท่านั้น”

ตาสาเลยให้เด็ก ๆ ยืมแม่เหล็กไปเล่นสองสามวัน แก่กำชับว่า “อย่าทำลายนะ!”

เกรงเล่น

๑. เอาแม่เหล็กแตะของต่าง ๆ ดูว่ามันดูดของอะไรได้บ้าง

๒. เอา ตะปู เข็ม ใส่ในจานน้ำ แม่เหล็กดูด ตะปู และเข็มในน้ำได้ไหม ?

สัตว์ หางของสัตว์

คราวหนึ่งแดงกับเผือกไปพักอยู่บ้านลุงเกิดที่ใกล้ทุ่งนา เขาเคยเห็นช้างที่ละครสัตว์ แต่ยังไม่เคยเห็นวัวควายที่บ้านลุงเกิดมีวัว และที่นาหลังบ้านมีควาย

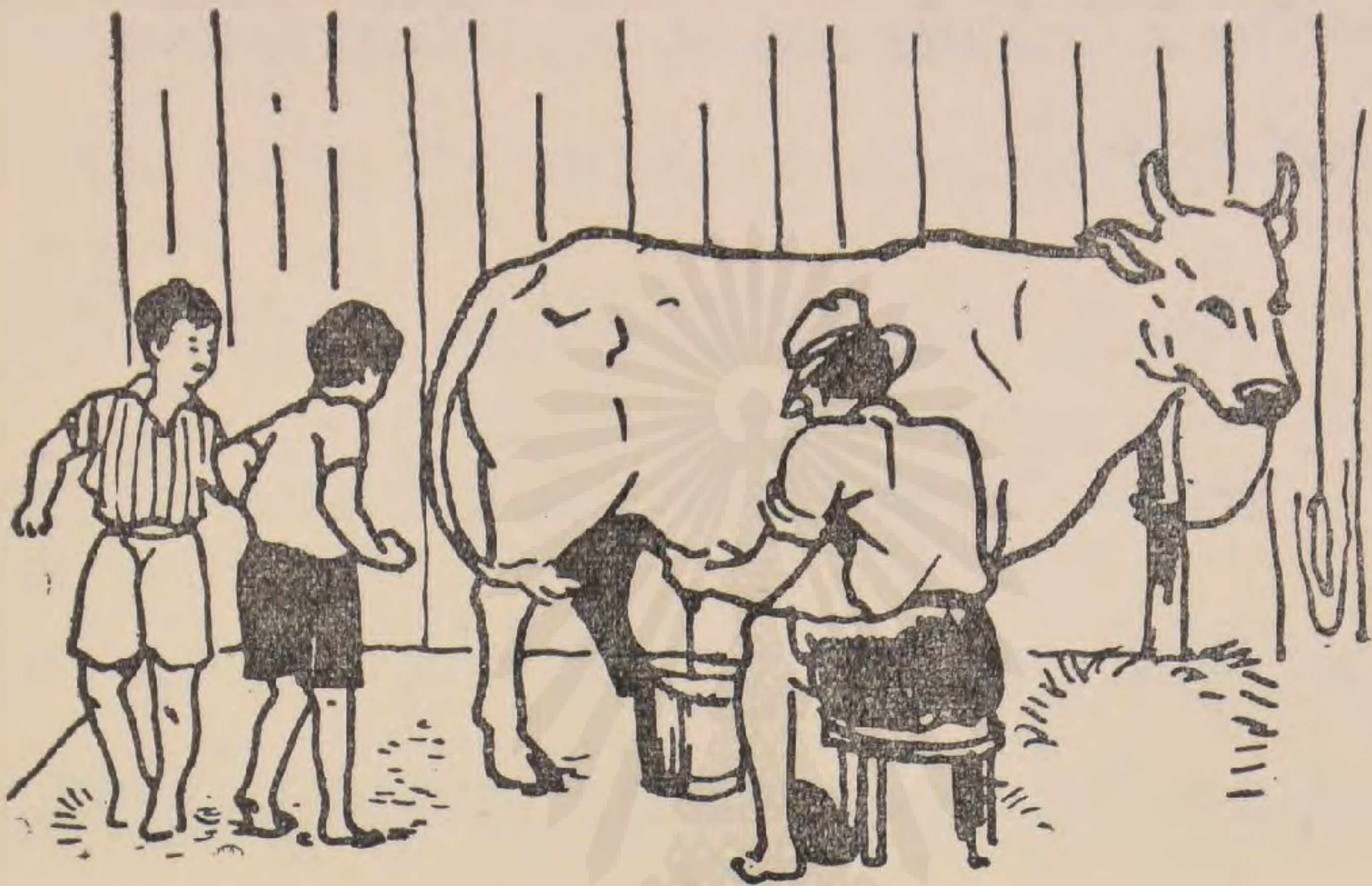
เวลาเช้าลุงเกิดไปรีดนมวัว เด็ก ๆ ขอตามไปดูด้วย พอลุงเกิดจูงวัวเข้าช่อง แดงถามว่า “ลุงทำโทษมันหรือจ๊ะ ?”

ลุงเกิดตอบ “ลุงจะไม่ให้มันชุกชน จะได้รีดนมมันสะดวก”

ลุงเกิดช้างสะอาดจริง ๆ ล้างมือสะอาด ล้างเท้านมของวัวสะอาด ใช้ถังสะอาด ใช้น้ำสะอาด สะอาดไปทุกอย่าง แล้วก็นั่งลงบนม้า รีดเท้านม นำนมไหลลงถังจอก ๆ

“ให้ลูกมันดูกินเองไม่ได้หรือจ๊ะ ! ลุง ?” เผือกถาม

ลุงตอบ “น่านมนี้สำหรับคนกิน วันนั้นลุงจะแจกให้เจ้ากินบ้าง”

แดงกับเผือกชอบใจ เขยิบเข้าไปยืนดูใกล้ ๆ แต่ไม่กล้า
เข้าไปทางข้างหน้านั้น กลัวมีคชวิดเอา เขามันแหลมหนัก

สักครู่หนึ่งมีอะไรฟาดถูกหัวแดง ๆ กระโดดหนี เผือก
ก็วิ่งหนีด้วย ทั้งสองคนตกใจ แต่แว่กย่นเฉย ลุงก้นงูรตนม
เฉย แกหันมาหัวเราะและถามว่า

“จะวิ่งไปไหนกัน ?”

แดงตอบ “อะไรก็ไม่รู้ ฟาดหัวฉันเมื่อกี้”

ลุงเรียกให้กลับไป ให้ดูแมลงวันทีเกาะบนหลังวัว
สักประเดี๋ยววัวก็เอาหางบดแมลงวัน เด็ก ๆ จึงเข้าใจว่าถูก

หางว้าฟาดหัวนั่นเอง และหายกลัว ทนเขาระวังไม่ยื่นใกล้
หางว้าเกินไป

เผือกร้อง “อ้อ ! ว้ามีหางไว้กัดแมลงวันนั่นเอง”

ลุงเกิด “ถูกละ ! แต่หางยังมีประโยชน์อย่างอื่นอีก”

เสร็จจรดนมว้าแล้ว ลุงปล่อยว้าให้ไปกินหญ้า และ
หัวถึงนมกลับบ้าน เวลาเดินกลับก็คุยกันมาจนถึงเรือน

ลุงถาม “ใครเคยไต่สะพานไม้ไผ่ลำเดียวบ้าง ?”

เด็ก ๆ ชิงกันตอบ “ฉันเคย ฉันเคย”

แดงเล่า “เผือกเคยไต่ตกลงไปในท้องร่องที่บ้าน”

เผือก “จะ ! น้ำไม่ลึก เป็นแต่ทางเกวียนโคลน
เท่านั้น เคียวฉันไต่ไม่ตก ฉันกางแขนพะยุงตัวไว้”

ลุงเกิด “นั่นซิ ! สัตว์มันใช้หางพะยุงตัวแทนแขน
ก็ได้ เวลามันไต่บนรวหรือไต่กิ่งไม้ จะเห็นมันแกว่งหาง
เหมือนเจ้ากางแขนของเจ้า”

“เวลากระรอก หรือกระแตกระโดดจากกิ่งไม้ต้นหนึ่ง

ไปยังกิ่งไม้อีกต้นหนึ่ง หางของมันเป็นพวง ช่วยพยุงตัว
มันด้วย เหมือนกับเครื่องบินช่วยพยุงเครื่องบินให้ลอยตัว
อยู่ได้”

เด็ก ๆ ชอบกระโดดและกระรอก เพราะเคยเห็นที่บ้าน
เวลามันกะโจนจากกิ่งไม้บ่อย ๆ

แดงอธิบาย “กระรอกหางเป็นพวงมากกว่ากระเต
ที่บ้านมีกระเตชุม พ่อเคยจับลูกกระรอกมาเลี้ยงไว้จนเชื่อง
ปล่อยให้มันไต่เล่นตามไหล่ตามแขนสนุกดี”

ตาบของสัตว์

แม่ “แมลงวันตอมกับข้าว แแดง บัดแมลงวันไป
อย่าให้มันเกาะกับข้าวได้ เท่าของมันไปเหยียบของโสโครก
มาแล้ว”

แดง “มันไวจริง แม่จ๋า ! มันหนีแซ่พื่นทุกที”

เฟือก “มันมีตาเต็มหัว แม่ หนอยากมีตาเหมือน
แมลงวันบ้าง”

แม่ “ตาใหญ่บนหัวของมันเต็มไปด้วยลูกตาเล็ก ๆ
มันจึงเห็นได้รอบตัว มันมีศัตรูมาก มันต้องมีตาไว”

แดง “ถ้าเรามีตาเหมือนแมลงวัน เวลาออกไปเดิน
ถนน ไม่ต้องกลัวรถทับ”

แม่ “เรามีตาอย่างคนก็พอแล้ว เราต้องเรียนรู้ตา
เท่านั้น มีสัตว์อย่างหนึ่ง มีตาอยู่บนปลายก้านสองก้านที่หัว
ไม่มีตีน แต่คลานได้ ไปไหนก็เอาเรื้อนไปด้วย ใครท่าย
ถูกไหมจะ ? ว่ามันเป็นสัตว์อะไร ?”

แดง “หอยทากจะ ! แม่”

เฟือก “ทำไมหอยทากต้องมีตาที่ปลายเขาจะ ! แม่ ?”

แม่ “ก็เพราะมันมีศัตรูมาก ตาของมันไม่ใหญ่
เหมือนตาแมลงวัน แต่มันแกว่งก้านส่งตาไปดูได้ทุกด้าน
เมื่อมันเห็นอะไรที่น่ากลัว มันก็หดตัวเข้าซ่อนในเปลือก
หอย ซึ่งเป็นเรือนของมัน”

แดง “หนูจะทายแม่บ้าง อะไรวะเอ๋ย กลางคืนมืด ๆ
ก็แลเห็น จับหนูได้ ?”

เฟือก “แมว”

แม่ “เฟือกเก่ง แมวตาดีนัก มืด ๆ ก็เห็นได้ มัน
ชอบจับหนู จับจิ้งจก เวลากลางวัน และจับนกกระจอก
เวลากลางวัน มันไปคอยอยู่ใกล้ ๆ พอเห็นตัว มันก็ค่อย ๆ
ย่องเข้าไป เตะมันนุ่ม เดินไม่ถึง พอจวนถึงตัวมันก็โดด
ตะครุบ”

แดง “หนูเคยเห็น แลวันกหนึ่หนึ่ แมวตะครุบไม่ได้
นกมันก็ตาไวเหมือนกัน”

แม่ “ นกมีตาที่ข้างๆ หัวของมัน มันจึงเห็นได้ทั้งสองข้าง แต่เมื่อมันเสียที แมวก็จับมันได้ แมวต้องการดูสัตว์ที่เป็นอาหารของมัน ตาของมันจึงอยู่ตรงหน้า ธรรมชาติจัดไว้ให้สัตว์มีตาพอเหมาะที่จะหากิน หรือที่จะหนีศัตรู ”

ที่อยู่ของสัตว์

อ่างปลา

แม่จ้างเขาทำอ่างกระจกเลี้ยงปลา พอได้มาก็ตั้งไว้บนม้าน้ำ แม่ให้แดงล้างทรายให้สะอาดใส่ก้อนอ่าง ให้เผือกกับเต็กอื่น ๆ ช่วยกันตักน้ำใส่มาใส่ก่อนอ่าง

แม่ “ ฟรุ้งนี่เราไปซื้อปลาเงินปลาทองมาเลี้ยง ”

แดง “ แม่ หนูจะไปตักลูกกบมาใส่บ้าง ”

แม่ “ ดีซี ! เอามาสัก ๓ ตัวเท่านั้น ”

เผือก “ หนูจะไปช่วยพี่แดงซื้อลูกกบ ”

มะลิ “ สนุกจริง ”

แดงกับเผือก เอากะลาซ้อนลูกกบที่อยู่ในท้องร้องมาได้
๓ ตัว แแดงซ้อนได้มาก แต่เผือกเตือนว่าแม่ให้เอา ๓ ตัว
เท่านั้น

แดงจะเทกะลาลงในอ่างกะจก แต่แม่ห้ามไว้กลัวน้ำ
จะสกปรก แม่ช่วยซ้อนตัวลูกกบปล่อยลงในอ่าง มั่นวาย
ในน้ำใสแลเห็นถนัด เด็ก ๆ รุมดูกันใหญ่

รุ่งขึ้นแม่พาเด็ก ๆ ไปที่ร้านขายปลาเงินปลาทอง
เจ้าของร้านต้อนรับ ถามว่า “จะต้องการปลากี่ตัวจ๊ะ ?”

เด็ก ๆ ดูแม่ แม่ตอบว่า “ตัวงาม ๆ สัก ๓ ตัวจ๊ะ !”

เจ้าของร้าน “มีอะไรมาใส่ปลาจ๊ะ ?”

มะลิแบมือ “ใส่มือหนูก็ได้ หนูจะระวังไม่ให้ตก”

เจ้าของร้านหัวเราะ “ไม่ได้จ๊ะ ! ปลาจะกระโดดหนี
และมันจะตาย ปลาต้องอยู่ในน้ำ ฉะนั้นจะให้กระป๋องใส่ไปใบ
หนึ่ง”

เผือก “ปลาไม่เหมือนเรา มันอยู่ในน้ำก็ไม่ตาย”

มะลิ “ปลาไม่ต้องหายใจหรือ ? หนูตกน้ำหายใจไม่
ออก”

แม่ “ปลามันไม่หายใจด้วยปอดเหมือนเรา มัน
หายใจด้วยเหงือกใต้แก้มของมัน อยู่ในน้ำมันหายใจได้
สบาย แต่ชนบกมันหายใจไม่ออก”

แดง “เมื่อวันฝนตก ปลากระโดดขึ้นจากท้องร่อง
ทำเหงือกที่ตรงแก้มของมันเปียบ ๆ ประเดี๋ยวก็ตาย เราจับ
มันใส่ในท้องร่อง มันก็หงายท้อง มันตายเสียแล้ว มะลิก็
เห็น จำไม่ได้หรือ ?”

เจ้าของร้าน “ถูกแล้วจะ ! ปลาหายใจบนบกไม่ได้
เหมือนเรา มันไม่มีปอด แต่มันหายใจด้วยเหงือกของมัน
ในน้ำ”

มะลิ “แม่ ในน้ำไม่มีอากาศ ปลามันหายใจอย่างไร
จะ ?”

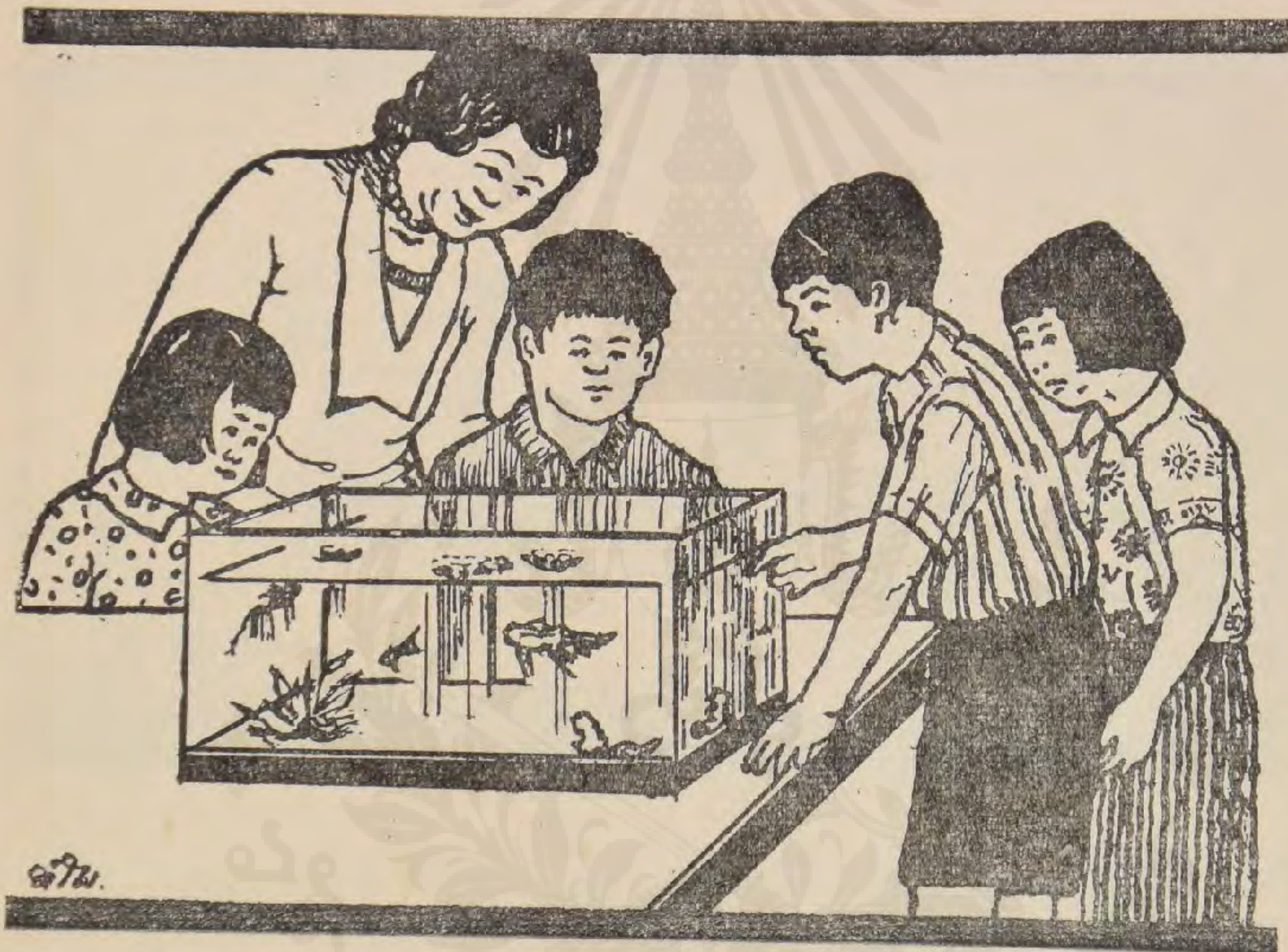
แม่ “ในน้ำก็มีอากาศเหมือนกันจะ ! แต่อากาศใน
น้ำเราหายใจด้วยปอดไม่ได้ ปลามันหายใจด้วยเหงือกใต้”
แม่ชี้ให้เด็ก ๆ ดูเหงือกของปลาเงินปลาทองที่มันอาแล้วหุบ
ทำเปียบ ๆ อยู่ในน้ำ

พอใช้เงินเสร็จแล้ว แม่ลูกพากันกลับบ้าน เอาปลา
ปล่อยลงในอ่างกระจก

ปลาว่ายน้ำทำเหงือกเปียบ ๆ ดูมันสบายกว่าอยู่ใน

กระป๋องมาก มันอยู่ด้วยกันกับลูกกบ มันไม่ทะเลาะกันเลย
ทั้งปลาทั้งลูกกบชอบที่อยู่ใหม่ของมัน

แม่กับแดงหาจอกมาลอย กับหาว่าหน้ำมาปลูก เด็ก ๆ
หาลูกหน้ำมาเลี้ยงปลา และดูปลาเพลินทุกวัน

วันหนึ่งแดงเรียกน้อง ๆ มาดูว่าลูกกบบอกขาออกมา
แล้ว เขาตนเต็นกันใหญ่ แล้วทุกคนก็พากันไปบอกแม่ชวน
ให้แม่มาดู

มะลิ “หนูกเห็นขาเล็ก ๆ สองขาที่โคนหาง หนูจะ
นั่งเฝ้าดูขามันงอกจนเป็นกบ”

เพื่อก “ช่างเถอะ ดูวันยังค่ำเหน้อยเปล่า”

แดง “แน่ละ ! กว่ามันจะโตเป็นกบก็นาน”

แม่ “เมื่อมันเป็นกบ เราจะต้องทำบ้านให้มันอยู่ใหม่”

เด็ก ๆ ไม่เข้าใจ แม่จึงอธิบายว่า “ลูกกบอยู่ในน้ำ แต่พอมันโตขึ้นเป็นกบ มันต้องอยู่บนบกด้วย”

เพื่อกฉลาด ร้องว่า “หนูจะหาก่อนหินมาวางในอ่าง ทำบกให้มันขึ้นเกาะได้”

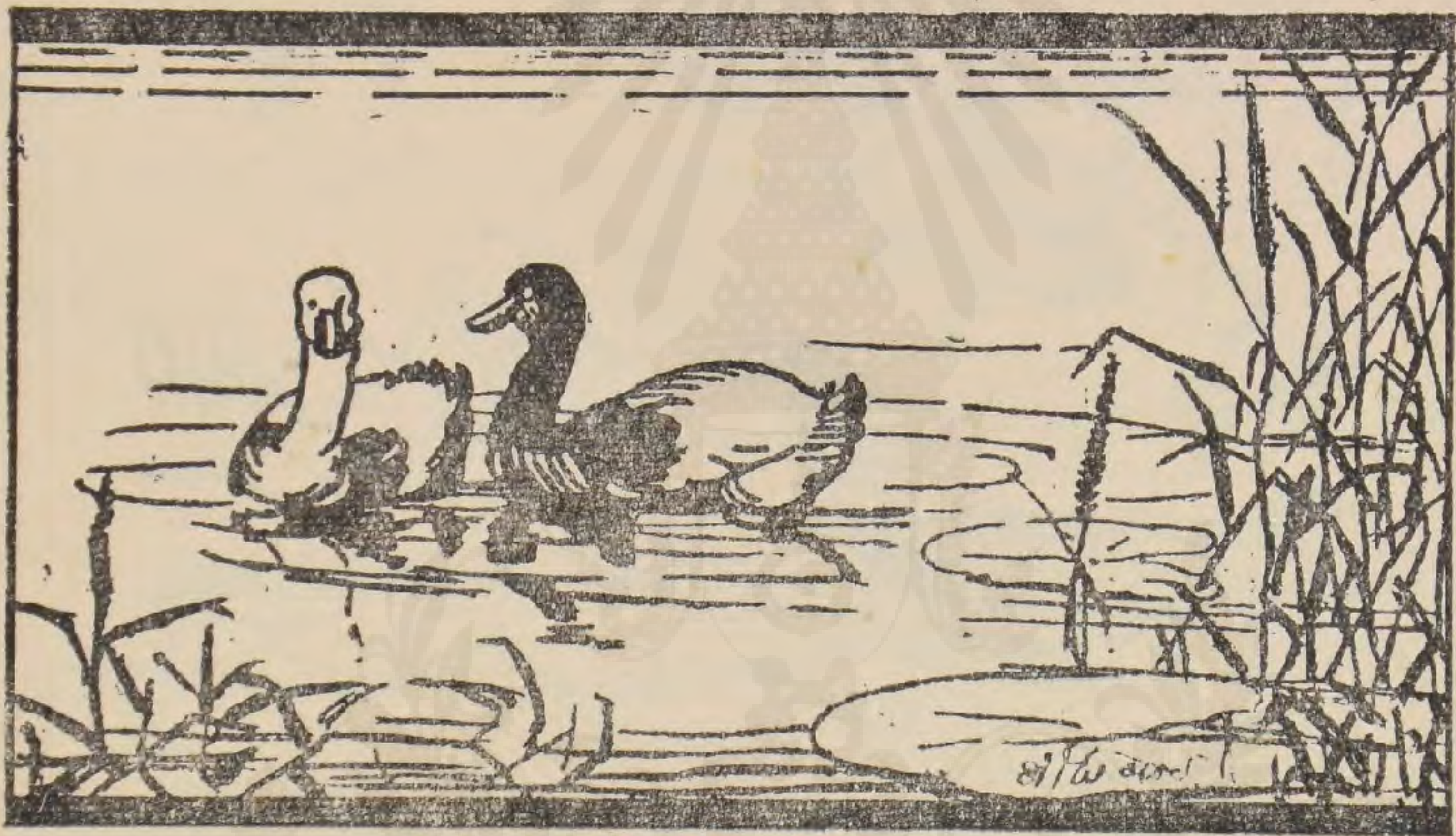
แม่ “ดีแล้วจ๊ะ ! กบมันชอบอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ”

แดง “หนูรู้จักสัตว์อีกอย่างหนึ่ง ที่ชอบอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ”

มะลิ “สัตว์อะไร ?”

แดง “เป็ด เขาทำคอกให้มันอยู่บนบก แต่เขามีน้ำ
ให้มันลงว่ายน้ำเล่น ที่ดินมันมีหนึ่งเป็นแผ่น มันว่ายน้ำได้
เหมือนใบพาย”

มะลิ “มันเปียกน้ำไหม พี่ ?”

แดง “ไม่เปียก ขนมันเป็นมัน น้ำเปียกไม่ได้”

“แม่ว่าจกสัตว์อีกชนิดหนึ่ง ที่อยู่ทั้งบนบกและในน้ำ”

แม่พูด “เขาเรียกมันว่า นาก มันเป็นสัตว์สี่เท้า ตัวโตกว่า
แมวชนิดหนึ่ง มีหางแบนสำหรับว่ายน้ำ มันว่ายน้ำเก่งกว่า
มันวิ่ง เมื่อมันเห็นคน มันกระโดดลงน้ำ ดำน้ำ และว่ายน้ำหนี
ไป เต็ก ๆ ยังไม่เคยเห็น แม่มีรูป จงดูในรูป จะเห็น

ที่อยู่ของมันเป็นอยู่รึมน้ำ และมันชอบนอนบนบก มันหายใจ
ด้วยปอด”

รังมด

วันหนึ่งแม่พูดว่า “เราทำบ้านสัตว์เล่นอีกบ้านหนึ่งก็ได้”

“แม่จะทำบ้านอะไรจะ?” มะลิถาม

แม่ “ทำบ้านมดเอาไหม? จะได้ดูมันออกไข่ และเป็นตัวลูกมด”

“เออซี! แม่ สนุกดี” ทุกคนพูด

แดง “หนูหามดให้ก็ได้ หนูเห็นรังมดที่แผ่นดินหลังบ้าน แหม! มันก็ดเจ็บ ตัวมันดำ”

มะลิ “มดแดงหนูกูจก ที่ทันมะม่วงมีถมไป”

เผือก “ไม่ใช่ เขาเรียก มดง่าม ต่างหาก ตัวมันดำ มดแดงตัวมันโต และมันไม่ชอบอยู่ที่แผ่นดิน มันทำรังที่ใบไม้บนต้นมะม่วง”

แม่หยิบขวดโหล บอกแดงให้หยิบเสียม แล้วก็ให้แดงพาไปรังมด ลูกของแดง มีรังมดที่แผ่นดินหลังบ้านจริง ๆ

แม่ “แดงเอาเสียมแซะดินรังมดชิจะ! แล้วเทใส่ขวด
โหล ต้องทำเร็ว ๆ มดจะได้ไม่ทันออกมากัด”

แม่กลัวมันจะกัดลูก จึงรีบถือขวดโหลกลับเข้าเรือน
เอง

“แดง รีบหยิบถาดไต้ตุ้ เพื่อออกไปตักน้ำมาชั้นหนึ่ง
เร็ว” แม่สั่ง

มะลิ “บ้านมดต้องมีน้ำถ้วยหรือแม่จ๋า?”

“มีสิ! ลูก ถ้าไม่เช่นนั้นมดมันจะไม่อยู่แต่ในขวด”

แม่เอาขวดโหลวางกลางถาด แล้วให้เผือกรินน้ำใส่
ในถาดหมดชั้น

มะลิ “อ้อ! หนูนึกว่าแม่จะใส่น้ำในขวดให้มดวาย”

เผือก “นี่แหละ ถ้ามดอยากออกมาเที่ยวจริง ๆ มัน
ต้องวายน้าเять”

แดง “มดวายน้าไม่เป็น มันได้แต่ลอยเป็นแพ น้ำ
มาก ๆ เช่นนี้ มันขึ้นออกมาลอยก็ตายแน่”

ไม่ข้ามคในขวคก็เริ่มทำงาน ทำดินให้เป็นรูปโปรง
สำหรับอยู่สบาย อยู่ในขวคกับอยู่หลังบ้านก็เหมือนกัน มัน
ไม่เคือครอน เพราะเด็ก ๆ ให้เศษขนมปังและน้ำตาลมันกิน
เสมอ มันช่วยกันขนเข้าไปกินในรูของมัน

คำถาม

๑. อะไรเอ๋ย ! อยู่ในน้ำ หายใจด้วยเหงือก ?
๒. อะไรเอ๋ย ! บินได้ ทำรังอยู่บนต้นไม้ ?
๓. อะไรเอ๋ย ! ชอบอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ ?
๔. อะไรเอ๋ย ! เป็นสัตว์ใหญ่ที่สุดในเมืองเรา ?
๕. อะไรเอ๋ย ! วายน้ำได้ แต่ไม่ดีเหมือนปลา บิน
ได้ แต่ไม่ดีเหมือนนก วิ่งได้แต่ไม่คล่องเหมือน
เด็กวิ่ง ?

พืช

ทำสวน

ไผ่เดือน

เด็ก ๆ เห็นพ่อแต่งสวนรอบบ้าน ปลูกไม้ใบไม้ดอก
นึกอยากเล่นทำสวนบ้าง

พ่อบอกว่า “มุน^๕กำลังว่าง พ่อ^๕รอกุหลาบใหม่ ๆ ดินไม่
แข็ง หนูอยากเล่นสวน พ่อ^๕มอบให้ หนูจะปลูกอะไรก็ได้”

แดง “หนูชอบต้นพุทธรักษา”

เฟือก “หนูจะปลูกทานตะวัน”

มะลิ “หนูจะวานแม่ปลูกต้นเทียนให้หนู”

พ่อ “ดีแล้ว ต้องลงมือพรวนดินให้ชุกก่อน ปลูก
จึงจะได้ดอกงาม ทำอย่างพ่อปลูกกุหลาบ”

“หนูพรวนดินเดี๋ยวนี้ได้ไหมจะ พ่อ ?” แแดงถาม

“พ่อจะขอเสียมเล็ก ๆ ให้เจ้าก่อน” พ่อตอบ

รุ่ง^๕ขึ้น พ่อให้เสียมคนละเล่ม แแดงกับเฟือกก็ลงมือ
พรวนดินกันคนละร่อง เก็บก้อนอิฐในดินออกกองไว้ต่าง

หาก

เผือกพบไ้เดือนหลายตัว แดงแนะนำให้จับไ้
กระป๋องหมด

“เราไม่ต้องการไ้เดือนในสวนของเรา” แดงพูด
เวลาเย็นพ่อกลับบ้าน พ่อมาดเด็ก ๆ ทำสวน “ไ้
เดือนนี้จะเอาไ้ตากแดดหรือ?” พ่อถาม

“เปล่าจ้ะ!” เผือกตอบ “หนูไม่ต้องการไ้เดือนให้
อยู่ในสวนของหนู”

พ่อ “อ้อ! เอาจันอิฐออกด้วย ดีแล้ว แต่ใส่
เดือนไม่ต้องเอาออก มันช่วยทำให้ดินดี มันขุดดินให้โปร่ง
มันกินดิน ทำดินให้ต้นไม้ชอบ”

แดง “อ้อ! หนูนึกว่ามันเป็นศัตรู ถ้ามันปล่อยมัน
ลงไปดินเถอะเผือก” พ่อเผือกเทกระป๋อง ใส่เดือนก็
แทรกตัวมันลงไปใต้ดิน

ปลูกต้นไม้

พ่อแนะนำให้ปลูกพุทธรักษาในห้อง ทานตะวันรอง
กลาง ต้นเทียนดอกกรองนอก พ่อขุดหน่อพุทธรักษาให้ดู
เป็นตัวอย่าง แล้วแดงกับเผือกก็ทำเองได้

เขาปลูกเป็นแถว วัตรระยะด้วยไม้ฟุต ให้ห่างกัน
ต้นละ ๒ ฟุต พ่อชมว่าเก่งมาก

พ่อให้ดอกทานตะวันแห้งทมเมล็ด เขาเพาะเมล็ด
โรยไว้ก่อน พองอกเขาก็เอาต้นเล็ก ๆ มาปลูกในห้อง ไว้
ระยะเท่ากัน เขารดน้ำทุกวัน เว้นแต่วันฝนตก

ถอนหญ้า

วันหนึ่งเผือกสังเกตเห็นต้นไม้อเล็ก ๆ ขึ้นมาก ขึ้นทั่วไปไม่เว้นระยะเหมือนปลูก

“ต้นเล็ก ๆ เหล่านั้นต้นอะไร ?” เผือกถาม

“ใครย่องเข้ามาปลูกเข้าไว้ ?” แดงถาม

พอเย็นลงพ่อกลับ เขาก็พาพ่อไปดู พ่อบอกว่า “ต้นเหล่านั้นตนเอง มันเป็นคนหญ้า มันแย่งน้ำและอาหารในดิน ปล่อยให้มันโตขึ้นมันจะไปปลูกก็ไม่งาม”

แดงชวนเผือกให้ช่วยกันถอนขึ้นหมด รุ่งขึ้นเขาบอกพ่อว่า “พ่อจ๋า! หนูช่วยกันถอนผักหญ้าหมดเกลี้ยงแล้ว”

พ่อ “ยังมีขึ้นใหม่อีก ในดินมีเมล็ดพืชต่างๆอยู่มาก พอได้นำชุ่มเมล็ดงอกเป็นต้น เจ้าต้องคอยถอนทุกวัน จึงจะหมด”

เผือก “หญ้าเป็นศัตรูของสวนแน่ ๆ เราต้องช่วยกันถอนทิ้งทุกวัน ๆ”

แดง “เราต้องให้สวนของเราเตียนงามอยู่เสมอ”

หนอนเป็นศัตรู

“เผือก ใครทำทานตะวันต้นนี้หัก? ต้นโตเกือบมี
ดอกแล้ว” แดงร้องขึ้น

“หนูไม่ได้ทำหัก เสียตายจริง พี่แดงถอนหญ้าระวัง
หน่อยซี!” เผือกพูด

พอพ่อมาดูสวน พ่อเห็นเข้า พ่อก็บอกว่า “มีศัตรู
เข้ามาเยี่ยมแล้ว”

พ่อหยิบต้นหักและชُرกลวงตรงรอยหัก “ในรูนี้คงจะ
มีตัวหนอน” พ่อพูด

แดงกับเผือกช่วยกันฉีกดู ก็พบหนอนอยู่ในรูนั้น
และร้องบอกพ่อ “พ่อจ๋า! พบศัตรูแล้ว อ้ายหนอนนี่เอง
ทำต้นกลวงจนหัก”

พ่อ “ยังมีหนอนอีกหลายชนิดที่กินใบทำให้ขาด
ปรุ”

แดง “แหม! ใบที่เป็นรูปรุมมีเยอะ”

เผือก “หนูอยากให้พ่อช่วยไล่หนอน”

พ่อ “นกกินหนอน ต้องเชิญนกมากินเลี้ยงในสวน บ่อย ๆ”

เผือก “ขันทิ ไปเชิญนกมา พี่แดงไปเชิญซี!”

แดง “ให้พ่อช่วยออกหนังสือเชิญกันแล้วกัน”

พ่อ “วิธีเชิญนกทำได้หลายอย่าง หนังสือใช้ไม่ได้ มันอ่านไม่ออก”

“ทำอย่างไรจะ! พ่อ?” ทั้งแดงและเผือกพูดขึ้น

พ่อ “ทำรังไว้ให้มันมาอยู่ก็ได้ เช่น รังนกพิราบ แต่ นกพิราบชอบกินถั่ว มันไม่ชอบกินหนอน”

เผือก “นกอะไรชอบกินหนอนจะ! พ่อ?”

พ่อ “นกกาเซ่นก็ชอบกินหนอนจะ! แต่มันชอบ หารที่อยู่ตามโพรงไม้ เราต้องมีน้ำไว้ล่อมัน มันจึงจะมานกต้องกินน้ำ มีน้ำที่ไหนมันก็ไปกิน แล้วมันก็อาบด้วย”

แดง “เราต้องตักน้ำมาวางไว้”

เผือก “เอากะป๋องตักได้ไหมจะ?”

พ่อ “เล็กไป พ่อจะหาให้ เอาจานดินรองกระถาง
ต้นไม้ที่หน้าเรือนมาใบหนึ่งก็ได้ พ่อซื้อ^๕มาใหม่ ๆ เลือกเอา
ใบโตหน่อย ใส่^๖น้ำแล้วมัน^๗ต้นดี”

แดงวิ่งไปเอาจาน เพื่อ^๘กว้างไป^๙ตักน้ำ พอกลับมา แดง
ก็วางจานลงกลางสวน เพื่อ^{๑๐}กจะ^{๑๑}เทน้ำใส่จาน

พ่อบอกว่า “ช้าก่อน ขุดดินฝังจานลงให้^{๑๒}จมแน่น
จะได้^{๑๓}ดูเหมือนบ่อน้ำเล็ก ๆ และจานจะได้^{๑๔}ไม่หาย”

แดงเอาเสียมขุด พ่อช่วยกะให้^{๑๕}พอดี ตบดินที่ขอบ
จานให้เรียบเหมือนขอบบ่อ เพื่อ^{๑๖}กเทน้ำลงในบ่อเล็กนั้น^{๑๗} กัน
จาน^{๑๘}ต้นพ่อ นกลง^{๑๙}ย็นได้

“เจ้าต้องคอยเติมน้ำทุกวัน” พ่อกำชับ

นก

แดง “เราช่วยกันคอยดูว่านกอะไรจะมากินน้ำ”

เผือก “ต้องแอบพุ่มไม้ อย่าให้มันเห็นเรา”

ทั้งสองคนได้ยินเสียงนกพูดอยู่บนต้นไม้ แหงนดูก็พบ
นกกา^{๒๐}างเขน เขาจึง^{๒๑}นั่งนิ่ง คอย^{๒๒}ดูมัน

สักประเดี๋ยวนกทางเขนกก็บินลงมาเกาะปากบ่อเล็ก มัน
กระโดดและเหลียวดูรอบตัว มันไม่เห็นเด็ก ๆ ที่นั่งแอบอยู่
มันก็ก้มลงดื่มน้ำในจาน

มันดื่มหลายหน แล้วมันก็กระโดดลงยืนในจาน สลัด
ปีกจนขนเปียกน้ำ มันเล่นน้ำสนุกใหญ่

เมื่อเล่นน้ำพอใจแล้ว มันขนย่นที่ขอบจาน สลัดขน
แล้วก็เที่ยวหาหนอนกินตามพุ่มไม้

“คูชิ! มันคาบอะไรในปาก” แดงกระซิบ

“มันคาบหนอนบินไปแล้ว” เพื่อกพูด “มันคงเอา
ไปกินที่รังของมัน”

อีกสักครู่หนึ่งมันบินกลับมาอีก ทันทาสองตัว พอได้
หนอนมันก็พากันคาบกลับไปรังอีก

“มันคงคาบไปให้ลูกกิน” แดงพูด

“ถ้าเช่นนั้นมันก็เป็นเพื่อนกตัวหนึ่ง แม่นกตัวหนึ่ง”

เพื่อกบอก

จริงของเพื่อก ลูกของมันอยู่ในรังบนต้นมะปราง ทั้ง
สองคนสะกดยตามดูมัน ไม่เข้าลูกของมันโตขึ้น มันก็พา
ลูกมากระโดดเล่นในสวนด้วย

มีนกหลายอย่างชอบมาเล่นน้ำเวลาเงียบคน นกกระ-
จอกมาบ่อย นกคิ้งโคลงก็มา แดงกับเพื่อกยังไม่รู้จักนก
คิ้งโคลง แม่มาแอบดูด้วย และบอกขอให้

เด็ก ๆ ชอบดูนกกระโดดเล่นที่บ่อน้ำ นกมันมากินน้ำ
มาเล่นน้ำ และมาจับหนอน เจ้าของสวนก็ชอบ ต้นไม้ก็
ชอบ เพราะไม่ถูกหนอนรบกวน

คางคก

วันหนึ่งเด็ก ๆ กำลังรดน้ำต้นไม้ พบคางคกตัวโตอยู่
ใต้พุ่มไม้ มันหนึ่งไม่กระดุกกระดิก

“เจ้านี่เป็นเพื่อนหรือเป็นศัตรูของสวน?” แดงเอ๋ยชน

“ถ้าเป็นเพื่อนเจาก็อยู่ได้ ถ้าเป็นศัตรูเจ้าต้องไป”

เผือกพูด

เวลานั้นพ่ออยู่ด้วย พ่อบอกให้หนึ่ง ๆ คอยดูมัน ทั้ง

สามคนคอยจ้องดู

คางคก^๕แลบลิ้น^๕ออกมายาว

แล้วก็หดลิ้น^๕เข้าปาก

มันทำเร็วจนเกือบ^๕แลไม่เห็น^๕ ต้องคอยสังเกตให้^๕ดีจึงเห็น^๕

“นั่นคางคกมันทำอะไรจะ?” พ่อถาม

“หนูเห็นอะไรออกมาจากปากมัน แล้วก็กลับเข้าปาก” เพื่อตอบ

แดง “แหม! มันแลบลิ้นยาวจริง พ่อจ๋า!”

พ่อให้^๕ครู^๕ปรุ^๕ที่^๕ใบไม้^๕ แต่ไม่มีตัว^๕หนอน^๕ คางคกแลบลิ้นเอาตัว^๕หนอน^๕ไปกินเสียแล้ว

เพื่อ^๕ “คางคกไม่ใช่ศัตรู^๕แน่ มันช่วยกินตัว^๕หนอน^๕”

พ่อ “มัน^๕นี่^๕จริง พ่อได้^๕ทำ^๕ก^๕แลบลิ้น^๕ชุปเอา^๕หนอน^๕ไปกิน มันทำประโยชน์^๕ให้^๕แก่^๕ต้นไม้^๕มาก”

แดง “ถ้า^๕เช่น^๕นั้น^๕คางคก^๕ก็^๕เป็น^๕เพื่อน^๕ของเรา^๕ เราควรปล่อย^๕ให้^๕มัน^๕อยู่^๕ใน^๕สวน”

แมลงภู่ - และผีเสื้อ

เผือก “พ่อจ๋า! ต้นเทียนออกดอกงามจริง สีต่าง ๆ
แดงก็มี ขาวก็มี แดงปนขาวก็มี หนูชอบ”

แดง “ทานตะวันงามมาก มีสีเหลืองอย่างเดียว
แต่ดอกใหญ่ พุทธรักษามีหลายสี แดกหน่อเป็นกอ มีดอก
แข่งกันทุกกอ”

พ่อ “ทำไมดอกทานตะวันจึงบานหันมาทางเดียวกัน
หมด? ใครทนายได้?”

“ไม่มีใครตอบ พ่อจึงแนะนำให้ดูตะวันขึ้นเวลาเช้า ดอก
มันหันไปทางตะวันขึ้นหมดเราจึงให้ว่ามันว่า ทานตะวัน

เผือก “หนูกรู ดอกมันหันไปทางตะวันออก”

แดง “ตะวันก็คือพระอาทิตย์นั่นเอง”

เมื่อต้นไม้ออกดอกสะพรั่ง พ่อกับแม่มาช่วยชมสวน
ควยแทบทุกวัน

“พวกนกบินพากันมาตอมดอกไม้แล้ว” พ่อพูด

แดงกับเผือกแห่งนดบนฟ้า

แม่ “พ่อหนูไม่ได้พูดถึงเครื่องบิน พูดถึงแมลงภู่
และผีเสื้อ

แดงกับเผือกแลดูนกบินตัวเล็ก ๆ ที่เกาะที่ดอกไม้และ
หัวเราะ

พ่อ “แมลงภู่และผีเสื้อมันพากันมาดมน้ำหวานของ
ดอกไม้”

แดง “มันเป็นศัตรูหรือพ่อจ๋า?”

พ่อ “มันเป็นเพื่อนของตนไม่เหมือนกัน มันช่วย
เตรียมเมล็ดไว้ให้งอกเป็นต้นต่อไป”

เด็ก ๆ ไม่เข้าใจ พ่อจึงอธิบายต่อไปว่า “ที่ปลาย
เกสรดอกไม้มีผงสีเหลือง ๆ และที่ใจกลางของดอกมีปุ่มไข
เมื่อไขได้รับผงเกสร ก็เกิดเป็นเมล็ดที่จะงอกเป็นต้นต่อไป
ไปอีก

“แมลงเหล่านี้เข้าไปค้ำน้ำหวานในดอกไม้ ตัวของมันถูกผงเกสร พาเอาผงเกสรไปร่วงตกที่ปุ่มไข่กลางดอก แมลงจึงเป็นสื่อให้ผงเกสรได้ผสมกับไข่ เพื่อไข่จะได้งอกเป็นเมล็ด และเมล็ดจะได้งอกงามเป็นต้นไม้ต่อไป”

“ปุ่มไข่ของดอกไม้บางชนิดต้องได้ผงเกสรจากดอกไม้ดอกอื่น ที่เป็นพวกเดียวกัน มาผสมกัน จึงจะเกิดเมล็ดได้ แมลงเหล่านี้พาผงเกสรติดตัวมันไป จากดอกนี้ไปให้ดอกนั้น ต้นไม้จึงได้อาศัยแมลงช่วยเป็นสื่อ สำหรับให้เมล็ดงอกเป็นต้นไม้ต่อไป”

แดง “ถ้าเช่นนั้นแมลงภู่และผีเสื้อก็เป็นเพื่อนของดอกไม้ ไม่ใช่ศัตรู”

เผือก “แหม ! เราหัดทำสวน ได้ความรู้เรื่องต้นไม้ และเพื่อนหรือศัตรูของต้นไม้มากจริง ๆ พ่อจำ !”

แม่ “หนูทำสวน แท่นก คางคก ไส้เดือน แมลงภู่ แมลงผึ้ง ผีเสื้อ มันก็มีส่วนช่วยหนูทำสวนด้วยเหมือนกัน

สวนของหนูจึงไ้้งามถึงเพียงนี้”

แดง “จริงจ๊ะ ! ถ้าชาตผู้ช่วยเหล่านี หนอนคงเป็น
ศัตรูใหญ่”

เผือก “และเมล็ดก็เกิดไม่ได้ เราก็คงไม่มีเมล็ดปลูก
กันต่อไปอีก”

คำถาม

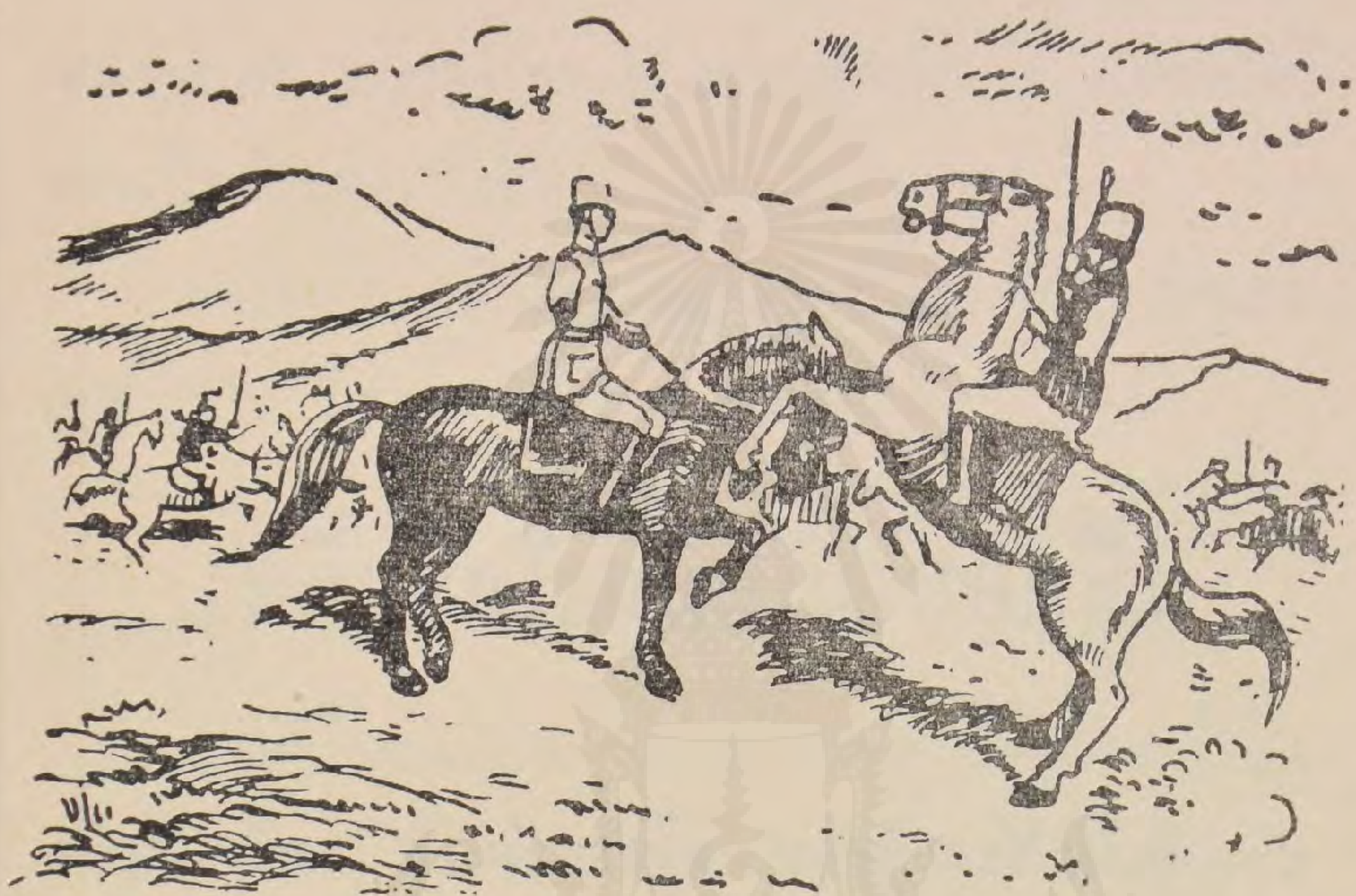
๑. ใครเคยพบสัตว์อะไรบ้างในสวน ?
๒. สัตว์เหล่านีจะเป็นเพื่อนของต้นไม้ ? มันช่วย
ต้นไม้อย่างไร ?
๓. สัตว์อะไรบ้าง ที่เป็นศัตรูของต้นไม้ ? มันรังแก
ต้นไม้อย่างไร ?

๕ เครื่องเล่น

๑. ในฤดูฝน ลองทำร่องปลูกผัก หรือไม้ดอก ขอ
ให้ผู้ใหญ่ช่วยแนะนำด้วย

๒. ลองเพาะเมล็ดมะม่วง คอยคูน้งอก และเติบโต
คอยรดน้ำมันทุกวัน
๓. บวบ ฟักทอง เป็นไม้เลื้อย ปลูกง่าย ลองเอา
เมล็ดของมันเพาะ แล้วหาที่ให้มันเลื้อย รักษา
ดีจะได้กินลูก

น้ำใจนักกีฬา

เมื่อนายทหารฝรั่งเศสเห็นข้าศึก กีบขึ้นมาจะเข้าต่อสู้
 แต่พอเห็นข้าศึกม้วนแขนข้างเดียว ก็กระทำวันทยาวิธด้วย
 ดาบ แล้วชักม้ากลับไป

(จากเรื่องในธรรมจริยาเล่ม ๕)

ภาค ๒

เพื่ออบรมให้มีน้ำใจนักกีฬา

ที่เรียกใจลูกผู้ชาย หรือใจนักเลง หรือใจเสือป่า
หมายความว่าอย่างเดียวกัน คือหมายถึงน้ำใจซึ่งไว้วางใจได้
ทั้งมิตร ทั้งศัตรู และใคร ๆ ทั้งหมด เพราะเป็นน้ำใจ
ที่สุภาพ และรักเกียรติ

ช่อนหา

เวลาพักเรียน แก้ว ถึก พวง กับนักเรียนหลายคน
เล่นช่อนหา แก้วอยู่โยง พวงช่อนข้างโองน้ำ แก้วจับได้
พวงเป็นเด็กเล็ก วึ่งซ่า

พวงอยู่โยง ถึกประมาท เห็นเป็นเด็กเล็ก ถึกแอบ
อยู่ข้างพวง ถึกไม่ทันเข้าโยง พวงจับได้

ถึกบอกว่าเขาถึงโยงก่อน ไม่ยอมอยู่โยง แต่นักเรียน
หลายคนว่าถึกโกง พวงจับได้ก่อน ต้องให้ถึกอยู่โยง

ถึกไม่ปิดตาให้มิด คอยชำเลื่องดูว่าใครช่อนที่ไหน
แก้วเป็นหัวหน้าชั้น บอกว่าถึกเล่นโกง ต้องให้ช่อนกัน
ใหม่ ให้ถึกปิดตาหันหน้าเข้าฝา ห้ามไม่ให้เหลียว ถ้าโกง
อีก แก้วจะห้ามไม่ให้ถึกเล่น

ถึกเป็นเด็กเข้าใหม่ มีนิสัยโกงติดตัวมา ถึกยังไม่
รู้จักเล่นอย่างนักกีฬา

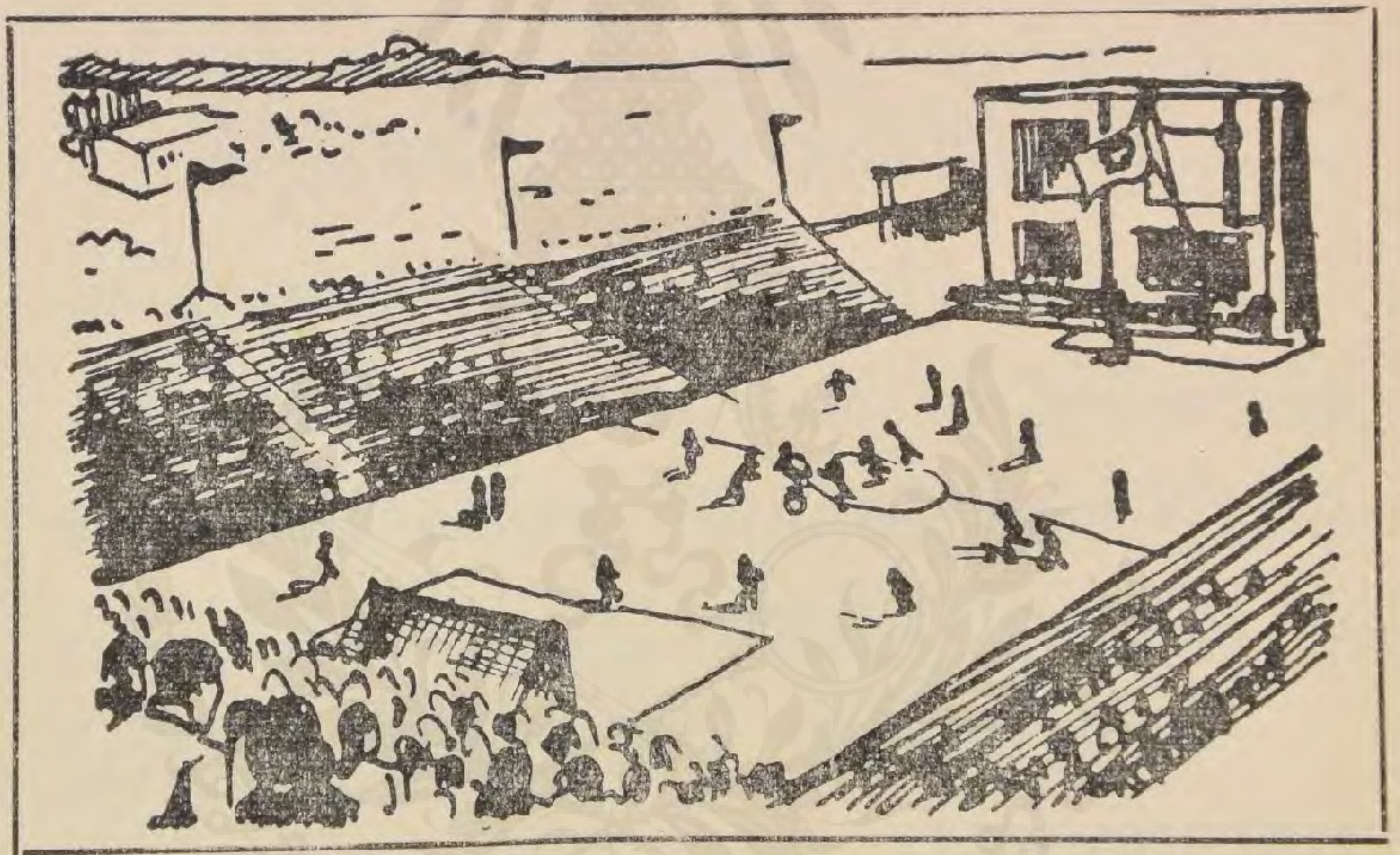
เครื่องจำ

นักกีฬาไม่เล่นโกง

นักกีฬาเป็นคนซื่อตรง

ฟุตบอลล์

นักเรียนรุ่นกลางกำลังเล่นแข่งขันฟุตบอลล์ เด็ก
เล็ก ๆ ดอยู่ข้างสนามเป็นหมื่น ถักสนุกใหญ่และร้องว่า “เตะ
มันให้หกล้ม แย่งลูกไปเลยก็แล้วกัน”

แก้ว หัวหน้าชั้น อยู่ทันด้วย จึงว่า “ถักเกมมา
แต่ป่าหรือ ? นี่เขาเล่นกีฬา เขาไม่เตะต่อยกัน”

ถักเถียงว่า “ซัดขาให้หกล้มก็ได้ เขาซัดขากันบ่อยๆ
เห็นไหม ?”

แก้วสอนว่า “ถิกตให้ดี เขาไม่ได้ชดชา เขาสอดชา
เข้าไปแย่งลูกกัน ขอบังคับมว่าตองเตะลูก เตะคนไม่ได้
เตะชาก็ไม่ได้ เล่นฟุตบอลล์ก็เตะได้แต่ลูกฟุตบอลล์เท่านั้น”

ถิกยังเล่นฟุตบอลล์ไม่เป็น แต่ถิกชอบฟุตบอลล์ ถิก
อยากเป็นนักกีฬา

แก้วเป็นเด็กดี เป็นหัวหน้าชั้นของถิก แก้วคอยเตือน
ถิก และบอกให้ถิกเข้าใจเล่นฟุตบอลล์ แก้วกับถิกยังเป็น
เด็กเล็ก แต่เขาอยากโตขึ้นเป็นนักกีฬา

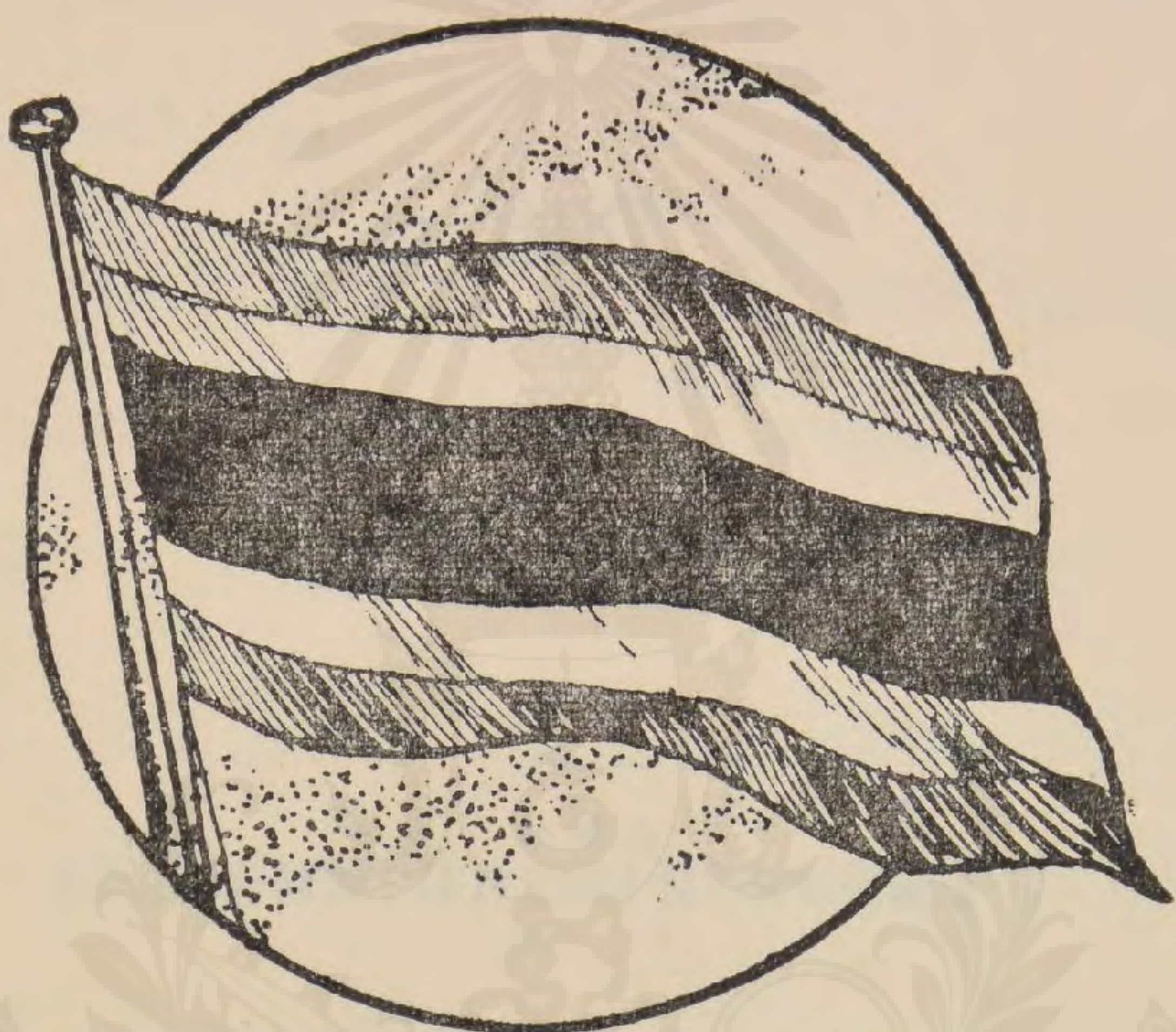
เครื่องสังเกต

เล่นฟุตบอลล์เตะได้แต่ลูกบอลล์ เตะคนไม่ได้

ร่อนรูป

บันลือนั่งร้องไห้ ถิกยืนนับแผ่นรูปอยู่ข้าง ๆ แก้ว
เห็นเข้า แก้วถามถิกว่า “ทำไมบันลือนั่งร้องไห้ ?”

“เขาเล่นร่อนรูปเสียหมด” ถิกตอบ

ความรักชาติ
เป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองดี

ภาค ๓

พลเมืองดี

เพื่ออบรมให้รู้หน้าที่พลเมือง

ตามรัฐธรรมนูญ

การตอบแทน

“ทำไมแม่ต้องเอากระยาสารทอร่อย ๆ ไปให้เขาเสียเล่าจ๊ะ ?” มะลิถาม

“ก็เขาให้เรา ๆ ก็ต้องให้เขา ตอบแทนเขาบ้างสิจ๊ะ ! จะกินของเขาข้างเดียวอย่างไรได้ ?” แม่ตอบ

มะลิ “หนูหวดให้แม่ ๆ ยังไม่ได้หวดให้หนู”

แม่ “หนูเป็นเด็ก ไม่เมื่อย แต่หนูต้องกินขนม แม่ซื้อขนมให้หนูกินทุกวัน หนูต้องหวดให้แม่ทุกวันด้วย”

มะลิ “ใครทำอะไรให้เรา ๆ ต้องตอบแทนเขาทุกทีหรือแม่ ?”

แม่ “อย่างนั้นสิจ๊ะ ! จึงจะนับว่าเป็นคนดี เพื่อนเชิญพ่อไปกินเลี้ยง พ่อก็ต้องเชิญเขามาเลี้ยงตอบที่บ้านเรามีงานที่บ้าน เพื่อนบ้านของเราเขามาช่วยเรา เมื่อถึงคราวเขามีงานที่บ้านเขา เราก็ต้องไปช่วยเขา คนเราต้องมีการคบค้า สมาคม กันเสมอ”

มะลิ “แม่เลี้ยงหนู โตขึ้นหนูจะเลี้ยงแม่บ้าง”

แม่ “ดีแล้วแม่จะคอย เฝ้ารอแม่รักหนู ๆ จะตอบแทนแม่อย่างไรจะ ?”

มะลิ “หนูก็รักแม่สิจ๊ะ !”

แม่ “แม่เสียเงินค่าเล่าเรียนให้หนู ๆ ตอบแทนแม่อย่างไรจะ ?”

มะลิ “หนูก็ตั้งใจเรียนให้รู้เร็ว ๆ สิจ๊ะ ? หนูอยากรู้ว่า แม่หาข้าวให้พ่อกินทุกวัน ๆ พ่อตอบแทนแม่อย่างไรบ้าง ?”

แม่ “พ่อทำงานหาเงินมาให้เราซื้อข้าวกิน ซื้อขนมกิน ซื้อเสื้อผ้านุ่ม ๆ และให้เงินเดือนคนใช้ พ่อมีคุณแก่เราทุกคน”

มะลิ “อ้อ ! มิน่าคนใช้ทำงานให้เราวันยังค่ำ เขาทำงานตอบแทนเราเอง”

แม่ “คนใช้มีบุญคุณแก่เรา ๆ ก็ตอบแทนบุญคุณเขาค่วยให้เงินเขา แม่จะบอกคำใหม่ให้หนูจำไว้ คนรับบุญคุณคน เรียกว่าคนมี กตัญญู คนไม่รู้จักบุญคุณคน เรียกว่า

คน อกตัญญู

เกรงจำ

๑. ใครให้อะไร หรือทำอะไรให้แก่เรา เราต้อง
ตอบแทนบุญคุณเขา
๒. ใครรู้จักบุญคุณ คนนั้นเป็นคน กตัญญู
๓. ใครไม่รู้จักบุญคุณ คนนั้นเป็นคน อกตัญญู

การสมาคม

เผือก “หนูไม่ชอบให้เด็ก ๆ บ้านโน้นมาเล่นในบ้าน
เรา เขาเด็ดดอกไม้ไม่รู้จักเกรงใจใคร”

แม่ “นั่นแหละจำไว้ เราไปไหนอย่าไปเด็ดดอกไม้
ของใคร เจ้าของเขาหวง”

มะลิ “หนูชอบมีเพื่อนเล่นมาก ๆ เขาชวนเราไปเล่น
ที่บ้านเขา เราก็ตองชวนเขามาเล่นที่บ้านเราบ้าง”

แดง “เราคอยห้ามไม่ให้เขาเด็ดดอกไม้ก็แล้วกัน
ใครไม่ฟัง เราก็อย่ำจนคนนั้นมาเล่น”

แม่ “ถูกแล้วจะ! เราต้องคบค้าสมาคมกับเพื่อนบ้าน
พ่อแม่ของเขาชอบกับเรา ลูกของเขากับลูกของเราก็ต้อง
เป็นเพื่อนเล่นกัน”

เผือก “เล่นงูกินหางน้อยคนก็ไม่สนุก”

แม่ “ถ้าเราห้ามเขาไม่ให้มาบ้านเรา เขาก็จะห้ามเรา
ไม่ให้ไปบ้านเขาด้วย เราก็จวดเล่นมาก ๆ คน”

มะลิ “เมื่อวานนี้หนูโกรธเขา ๆ ยังโกรธหนู”

แม่ “นั่นซิ! รักกันดีกว่าโกรธกัน เรารักเขา เขา
ก็รักเราด้วย คนเราต้องคบค้าสมาคมกันจึงจะอยู่เป็นสุข”

มะลิ “เหมือนพ่อต้องคบหนู แล้วหนูก็เล่นกับพ่อ
เวลาพ่อกลับมา”

เผือก “เวลาทำสวน ถ้าขาดพ่อก็ไม่ไหว”

มะลิ “เวลาหิว ถ้าขาดแม่ก็ไม่ไหวเหมือนกัน”

แม่ “ขาดแม่หนูก็ไม่มีใครช่วย ขาดพ่อก็อด ขาดหนู
พ่อแม่ก็เหงา ขาดคนใช้ เราก็มองไม่มีใครทำงานให้”

มะลิ “หนูไม่ยอมขาดใครทั้งหมด”

เฟือก “ถ้าอย่างนั้น เราก็คาดเพื่อนบ้านไม่ได้”

แดง “เราไม่ต้องการเพื่อนบ้าน เราก็คงไปอยู่ป่า
หินเสือก็จะมาเป็นเพื่อนกับเรา”

มะลิ “ไม่เอาละ! ใครจะไปอยู่กับเสือในป่า”

แม่ “ต่างว่ามเสือมา เรามีเพื่อนบ้านเราก็คงช่วยกัน
เสือเห็นคนมาก มันก็กลัวเหมือนกัน”

เฟือก “เราต้องคบเพื่อนบ้าน”

แดง “คนเราต้องคบค้าสมาคมอย่างแม่ว่า”

เครื่องจำ

๑. คนในบ้านต้องอาศัยกัน ขาดใครไป เราก็คงรู้สึก
ขาด
๒. เพื่อนบ้านต้องคบกันไว้ มีอะไรจะได้ช่วยกัน
๓. ขาดเพื่อนบ้าน ก็ขาดพวกพ้อง

การงาน

แม่ “เมื่อวันก่อนใครบอกแม่ว่าโตขึ้นจะเลี้ยงแม่?”

มะลิ “หนูบอกเอง”

แม่ “อ้อ! ถูกละ พุถึงการตอบแทน เตียนแม่เลี้ยงหนู ๆ ก็ว่าโตขึ้นหนูจะเลี้ยงแม่บ้าง”

แดง “ถ้าจะตอบแทนจริง ๆ ตอบแทนเตียนก็ได้ คือให้แม่ใช้งาน คนใช้ของเราก็ตอบแทนด้วยทำงานให้เรา ไม่ใช่หรือ? แม่บอกวั้นั้น หนูจำได้”

มะลิ “เออ! หนูจะนวดให้แม่”

เผือก “หนูจะช่วยกวาดเรือน”

แดง “เออซี! เผือกเป็นคนกวาด พี่จะเป็นคนเอาผ้าชุบน้ำเช็ด เรามาช่วยกันทำแทนแม่ทุก ๆ เข้า”

แม่ “ดีซี! ถ้าแดงกับเผือกช่วยแม่กวาดเรือน เช็ดเรือนได้ แม่จะเบาแรงมากขึ้น”

มะลิ “แม่ไม่เมื่อยทุกวัน ๆ วันที่แม่ไม่เมื่อยหนูจะ
ทำอะไรจะ ?”

แดง “มะลิรับหน้าที่เทกระโถนซิ!”

มะลิ “หนูไม่เอา สกปรก เป็นงานบ่าว”

เผือก “ซิๆ! งานบ่าวงานนายก็มั่วด้วย แม่เทกระโถน
ทุกวัน แม่มีเป็นบ่าวหรือ ?”

แดง “ครูสอนเราที่โรงเรียนว่า ไม่มีงานบ่าวงาน
นาย มีแต่งาน สุจริต และ ทุจริต”

แม่ “ถูกของครู เรามีคนใช้ แต่ทั้งเราทั้งคนใช้ก็
ช่วยกันทำงานวันยังค่ำ แต่งานอะไรเรียกว่าสุจริต งาน
อะไรเรียกว่าทุจริต แแดงควรอธิบายด้วย”

แดง “งานที่ไม่โกงใคร เป็นงานสุจริตทั้งนั้น ครูว่า
ถ้าเราทำการลักขโมยเขา หรือโกงเขา เราก็ทำการทุจริต”

มะลิ “งั้นหนูจะเทกระโถนใบเล็ก ใบใหญ่ให้พี่แดง
เท หนูกลัวทำกระโถนแตก”

แดง “เออละ! มะลิเป็นหน้าที่เทกระโถนเล็กกับนวด
แม่ พักกับเผือกจะกวาดเช็ดเรือนทุกเช้าก่อนไปโรงเรียน
และพี่รับช่วยเทกระโถนใบใหญ่ด้วย”

เครื่องจำ

๑. พ่อแม่ให้ข้าวกิน ให้เสื้อผ้าแต่งตัว ให้ที่อยู่
ให้ค่าเล่าเรียน ลูกต้องทำงานบ้านรับใช้พ่อแม่
ตอบแทนให้คุ้ม
๒. งานดี คืองานสุจริต งานเลว คืองานทุจริต
๓. คนดี ขยันทำงานทุกคน คนขี้เกียจ ไม่เอางาน
ไม่ใช่คนดี

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สวนทองถิ่น ถนนพหลโยธิน พระนคร โทร. ๗๑๔๖๔
นายกระจำน บุนนยะเกต ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ม.ก. ๒๕๑๔

